દેશી કરી મહારાજને ખૂબ હસાવ્યા ને પછી મહારાજ તેના પર દયા લાવી તે મીઠાઇ જમ્યા. (પાનું ૪૫)

(કચ્છ દેશમાં દોણ ગામે મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને અને લોજા ચારણને અને બીજા કેટલાક સાધુને આજ્ઞા કરી જે, 'તમે હાલારમાં જાવ આપણે ડભાણ સમૈયો કરવો છે, તેની ખબર કરજો. અને ડભાણમાં સમાન ભેગો કરાવજો, યજ્ઞ કરવો છે.' ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, 'આટલો સામાન ભેળો કરાવો છો. તે જગનમાં વિઘ્ન થશે કે નિર્વિઘ્ને થશે ?' ત્યારે મહારાજે કહ્યું જે જગન તો નિર્વિઘ્ને થશે. પણ પાઘડી તો ઘણાકની ઉડી જશે.' પછે બ્રહ્માનંદસ્વામી માંડવી ગયા. અને શ્રીજી મહારાજ છ સાત સાધુઓના સાથે ભુજના માર્ગે ચાલ્યા (પાનું ૪૪)

(૬) ગુજરાતના ગામ હાથરોલીના ગામ બહાર એક આંબલીના વૃક્ષ નીચે સભા કરી મહારાજ બોલ્યા કે, 'કાઠીઆવાડથી પત્ર આવેલ છે. તેમાં બાઇઓએ એમ લખ્યું છે. કે, 'સાક્ષી તો સર્વજ્ઞ હોય ત્યારે બરલ્યાની * શાખ કેમ નથી પુરતો.' માટે પરમહંસોને કહેવું જે બ્રહ્મ હો, તો ઉત્તર કરો; અને કાં તો કહે કે, અમે જીવ છીએ.' એમ કહીને શ્રીજી મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું જે, "સ્વામી ! એનો ઉતર કરો ?' "ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ કહ્યું જે, "હે મહારાજ ! એ તો મોટાની વાત છે. ને બહુજ મોટી વાત છે. તેથી હે મહારાજ. છ મહિના તો તેના મનસુબા કરતાં જાસે; પછી ઉતર થાશે." એ સાંભળી મહારાજ બહુજ હસ્યા. (પાનું. ૫૬)

(૭) દાદાખાચરનાં લગ્ન થયાં ત્યારે મહારાજ પરમહંસો સાથે જાનમાં પધાર્યા. તે વખતે મહારાજે આજ્ઞા કરી કે, "તમો સહુ કીર્તન ગાવ." પછી નિષ્કુળાનંદ સ્વામીએ તો કીર્તન સૌના પ્રથમ ઉપાડયું જે, "નારી પીશાચા, વાકી મત કરો આશા." એ સાંભળી મહારાજે એ કીર્તન બંધ રખાવીને કહ્યું કે, "અમે માંડમાંડ પરણવાની હા પડાવી છે; તે જો આ કીર્તન સાંભળશે, તો (દાદાખાચર) પરણવા નહીં જાય. માટે હે બ્રહ્મમુનિ તમે વિવાહના રાગનાં કોઈ સારાં કીર્તનો ગવરાવો." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ચારણ, ગરાસીયા, અને કાઠીની જ્ઞાતિમાં વિવાહ વખતે જેવા રાગનાં ગીતો ગવાય

* માણસો સ્વપ્નમાં ઝંખે છે તે.

તેવા "સોળા" રાગના (ઢાળનાં) ભગવાનની મૂર્તિનાં વર્ણનવાળાં કીર્તનો નવાં બનાવી ગાવા મંડયા. તે સાંભળી મહારાજ બહુજ રાજી થયા. અને તેના ખરડાઓ લખાવી, બાયુંને શીખવા મોકલ્યાં, તેમાં ખાસ શોળારાગનાં નીચેના પદો હતાં :- [૧] જાદવરાય જીવે મોતીયાંવાળો, [૨] કામણીં આ કાંઇ કુબજા જાણે; [૩] હેલી જોને આ નંદકુમાર સલુણો શોભતા; વગેરે. તેમજ પ્રેમાનંદસ્વામીએ પણ 'શોળા' રાગનાં પદો રચી એ વખતે ગાયાં હતાં. દાદાખાચરના ધામધુમથી વિવાહ કરીને ગઢડે આવ્યા પછી દરરોજ જુદી જુંદી જાતની રસોયું કરાવી. શ્રીજી સંતોને પીરસીને જમાડતા. એવો દીવાળીથી પણ અધિક ઉછવનો આનંદ જાણી શ્રી મુકતાનંદસ્વામીએ શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "બ્રહ્મમુનિ! આ સમાનું કાંઇક વર્ણન કરો. તો મહારાજ સાંભળીને રાજી થાય. તેથી સ્વામી શીઘ્રકિવ હોવાથી તેજ પંગતિમાં શ્રીજીને પીરસતા જોઇને કહ્યું કે,

દોહા

થાય રસોયું નિત નવિ, વિધ વિધના પકવાન,
પંગત બેસે સંતની, પંડે પીરસે ભગવાન. ૧*
લાડુ, જલેબી, મોતીયા, બીરંજ અને દુધપાક,
માલપુવા, ને રોટલી, વેંતાક વાલોળ શાક. ૨
સદા દીવાળી સંતને, ઓછવ બારે માસ,
પ્રગટ દર્શન પ્રભુતણાં, જકતથી રહે ઉદાસ. ૩

તે સાંભળી મહારાજને સંતો બહુ જ રાજી થયા. (પાનું ૭૧)

(૮) વડતાલમાં એક હરિભકતે મહારાજને હાર ચડાવ્યો, તે છડીએં કરીને લીધો. ને તે હારને છડી વતે ફેરવવા લાગ્યા. ચારે કોર તે હારને લેવા સારૂ સંત હરિભકતો હાથ જાડી રહ્યા હતા. તે જોઇ બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "સૌનાં મન ફેરવવા માંડયાં છે." પછી તે હાર છડીથી ઉડીને આત્માનંદસ્વામીની છાતીમાં વાગ્યો, પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે "ઠીક નાખ્યો; ઠીક નાખ્યો." એવી રીતે હાસ્ય વિનોદ કરાવ્યો. (પાનું ૮૯)

---

*પાઠાંતર— નિત નિત નવી રસોઇને, વિધ વિધના પકવાન,
પીરસે સંતની પંગતે, ભાવ સહિત ભગવાન. ૧

(૯) ડભાણમાં યજ્ઞની વેદી ઉપર મહારાજ થાળ જમવા બેઠા ત્યારે મુક્તાનંદસ્વામીએ કહ્યું જે; "હે મહારાજ! દીનાનાથ ભટ કહે છે કે, "તમે મહારાજને કહો ને આજ્ઞા કરે તે દિકરી પરણાવવી છે તો ઘરે જાઉંને પછે પાછો આવીશ." ત્યારે મહારાજે કહ્યું કે, "ભલે જાય; અમે કયાં ના પાડીએ છીએ! પણ અમારે દિકરી હોય કે બાયડી હોય તે વગડામાં તેડી જાઉં; અને ત્યાં વગડામાં ઉભી મેલું. તે બાયડીનો કોણ ધણી ન થાય? અને કાંતો લાકડાં ભેળાં કરીને તે ઉપર તેને બેસારીને દેવતામેલું; અને કાં તો જામનગરમાં અંગરેજના લશ્કરનો પડાવ છે ત્યાં લઇ જઈને ઉભી રાખીએ. તે બાયડીને કોણ ન લે? તે સાંભળીને બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, એવી જેની દાનત હોય તેને બાયડી કે દિકરી કયાંથી હોય?" તે સાંભળીને શ્રીજી મહારાજ તથા સંતો ખૂબ હસ્યા. (પા ૨૪)

(૧૦) અસલાલી જેતલપુર જતાં રસ્તામાં સારી જગ્યા આવી. ત્યાં મહારાજશ્રી બીરાજ્યા અને કહ્યું જે, "જેણે નરનારાયણના દેશમાં રહેવું હોય તે બ્રહ્માનંદસ્વામી પાસે નામ લખાવે અને જેને લક્ષ્મીનારાયણના દેશમાં રહેવું હોય તે નિત્યાનંદસ્વામી પાસે નામ લખાવે; એમ કહી ત્યાં સંતોની વ્હેંચણી કરી. (પાનુ ૨૪)

(૧૧) ઘેલાનદીમાં મહારાજ ખળખળીયામાં ઉગમણે મુખે ઉંભા રહ્યા. અને સહુ સાધુ હરિભકતોને પોતાના ચરણસ્પર્શ કરવાની આજ્ઞા કરી. પણ ઉપરવાસથી આવવાની મનાઇ કરી હતી. પછે જે સંત હરિભકતો આવે અને તેને પાણી તાણી જાય, પણ ચરણ સ્પર્શ કોઇથી થાય નહિ પછે એક સુરો (ખાચર) ભકત મહારાજની પાસે આવ્યા. ત્યારે મહારાજે ધકકો દીધો, તે પણ ગડથોલાં ખાતા તણાતા જાય, ને મહારાજ હસતા જાય; તે પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજ પાસે આવ્યા; ત્યાં તેને પણ મહારાજે ધકકો દીધો, તે પણ ગડથોલાં ખાતા તણાતા જાય,એવી રીતે ઘણીકવાર સુધી જળક્રિડા કરી. (પાનુ ૧૩૨)

(૧૨) મહારાજે નિષ્કુળાનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "ગઢડાના મંદિરના તમે મોટેરા; તેથી સવારમાં વ્હેલા ઉઠીને નિષ્કુળાનંદસ્વામી ગઢાળીએ જતા રહ્યા, પછી સવારમાં મહારાજે સભામાં સંભાર્યા ત્યારે સાધુઓએ કહ્યુ, કે "એ તો ગઢાળી ગયાં" મહારાજ કહે કે, તે શા સારૂ ગઢાળી ગયા?

ત્યારે કહે કે, મહંત નથી થાવું. શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "તેઓ એકલા ગયા છે કે કોઇ બીજો ભેળો ગયો છે ?" ત્યારે કહે કે, એક વૃંદાવન-સ્વામી ભેળા ગયા છે. પછી મહારાજ કહે કે " એક નિષ્કુળાનંદસ્વામીને મહંત નથી થાવું તે સારૂ ગયા પણ વૃંદાવનસ્વામી કેમ ગયા ? વળી મહારાજ કહે કે, એક તો મરડાઇને ગયા; ત્યારે એક તેમના ભેળા ગયા. તેમ જો બ્રહ્માનંદસ્વામી મરડાઈને ચાલે, ત્યારે તેમની ભેળા સાઠ-સીતેર સાધુ જાય; તેમજ નિત્યાનંદસ્વામી મરડાઇને ચાલે ત્યારે તેમની ભેળા સાઠ-સીતેર જાય. એ આદિક જ્યારે મોટેરા મરડાઇને ચાલે ત્યારે તેમની ભેળા તેમના શિષ્યો પણ જાય. ત્યારે આચાર્ય મહારાજના તો કોઇ ન રહ્યા ! એમ કહીને મહારાજ કહે કે લ્યો પ્રકરણ ફેરવીએ. જે બ્રહ્માનંદ સ્વામી આદિક મોટેરા તે જાયગાના મહંત નહિં. અને અક્ષરાનંદસ્વામી પરમાનંદ સ્વામી એ આદિકને મોટેરા કર્યા. (પાનું ૧૩૬).

(૧૩) એક સમયે શ્રીજી મહારાજ રીસાઇને અલફી પહેરી સાધુનો વેશ ધારી બાયું સાથે પણ ન બોલવાનું નિયમ રાખી જમ્યા નહિં. પછી દરબારમાંથી ભહુ જ વિનંતિ કરી, અને બ્રહ્માનંદસ્વામી આદિક સંતોયે પણ જમવાની બહુ જ વિનંતિ કરી. પછી મહારાજે સાંખ્ય યોગી બાઇઓને કહેવરાવ્યું કે, "જેમ તમે ગળ્યું ચીકણું જમતાં નથી, તેમ જ અમને પણ ગળ્યા ચીકણા વિનાનું કરી લાવો! તો જમીએં," પછી બાઇઓ ઘઉંની રોટલી, મગની દાળ તુરત તૈયાર કરી લાવ્યાં. તે થાળીમાં બે રોટલી હતી તેમાંથી એક રોટલી મહારાજે ચોળી અને પાણીની કળસલી માગી. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ તે આપી નહીં. ત્યારે મહારાજ કહે કે, શું પાણી પીવાય નહીં? આપો !" ત્યારે બ્રહ્માનંદ-સ્વામિએં કળશલી આપી. તે એમની એમ થાળીમાં રોટલી ચોળી હતી તેમાં રેડી દીધી. અને અરધી ડાળ પણ તેમાં રેડી મેળાવીને જમવા માંડયું. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "તમારે આમ મેળાવીને સાધુની પેઠે જમવું; બાયું સાથે બોલવું નહીં; એમ ત્યાગીની પેઠે રહેવું એવું શીદ કરવું જોઇએ ? તમારે કોઇ વિચારનો મનસુબો થયો હોય તો, તે અમને કહોને. એટલે અમો સહુ તે કરીએ ?" પછી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારે સાધુઓનેં મૂમતીઊં બંધાવવી છે. ત્યારે સહુ સાધુઓએ હા પાડી. પછી મહારાજે ચળુ કરીને પોતાના હાથમાં હીરકોરનો રૂમાલ હતો, તેના ઉભા ચાર ચીરા કરીનેં એક ચીરો પ્રથમ જ બ્રહ્માનંદસ્વામીને આપ્યો; બીજો નિત્યાનંદસ્વામીને આપ્યો; ત્રીજો ભાઇ રામદાસજીને આપ્યો; ને ચોથો ચીરો આત્માનંદસ્વામીને આપ્યો.

તથા હરજી ઠકર પાસે લુગડાં મગાવી ચાર આંગળ પોળું ફડાવી સહુ સાધુઓને 'મૂમતીઓ' બંધાવી અને કહ્યું કે, "ખાવાપીવા ટાણે અને પ્રભુની વાર્તા કરો ત્યારે મૂમતીઊં ખોલવી. એમ કહી આત્માનંદસ્વામીને કહે કે "તમે મૂમતી બાંધી બોટાદ જાવ, અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહે કે, તમે બજારમાં સોંસરા ચાલી તમારે ઉતારે + જાવ, અને કરીમ ભગતને કહ્યું કે, તમો વાંસે જાવ બજારમાં વાણીઆ શું કહે છે? પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી મૂમતી બાંધી ઉભી બજારે ચાલ્યા. તેને જોઇ હાટોહાટથી વાણીઆ દોડીદોડીને એક બીજાને કહે કે, આપણો જૈનધર્મ સ્વામિનારાયણે ગ્રહણ કર્યો! જુવો, સાધુઓને મૂમતીઓ બંધાવી. એ બધી વાત કરીમ ભગતે આવીને મહારાજ આગળ કહી કે, "વાણીઆ બહુજ રાજી થયા." તે સાંભળી મહારાજ હસ્યા અને રાજી થયા. પછે દશેક દિવસ પછી સાધુઓને તેડાવીને પુછ્યું કે, "લોકો શું વાતું કરે છે?" ત્યારે આત્માનંદસ્વામી કહે કે, "અમે સામા મળીએ છીએ, ત્યારે અપશુકન થયાનું જાણી માણસો પાછાવળી જાય છે." તે સાંભળી મહારાજ કહે કે, "જેને દર્શને કરીને જીવતું કલ્યાણ થાય, તેને દર્શને જીવનું ભુડું થાય, તેવો વેશ ન રાખવો." એમ કહી * મૂમતી' બાંધવાનું પ્રકરણ બંધ કર્યું. (પાનું ૧૩૯)

(૧૪) સં. ૧૮૮૩ના પોષ શુદ ૮ શુક્રવારે, ઇચ્છરામભાઇનો દેહોત્સર્ગ થયો, ત્યારે ઘેલાકાંઠે ઓરીઓ છે ત્યાં દેહક્રિયા કરી શ્રીજી મહારાજ આથમણે મોઢે બેઠા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી મહારાજ સન્મુખ ઊગમણે મોઢે બેઠા. ત્યારે મહારાજ કહે, "સ્વામી, કીર્તન ગાવ." પછી લગાડી તે પ્રીત લાલરે પ્રીતલડી તો લગાડી" એ કીર્તન ગાયા પછી શ્રીજી મહારાજે બદ્ધ અને મુક્ત જીવની વાત કરી અને પછી સૌ સ્નાન કરી દરબારમાં આવી અક્ષર ઓરડીના અથામણા ચોકમાં મહારાજ બેઠા, અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહે કે, કીર્તન ગાવ." પછી સ્વામી એનાં એ કીર્તન ફરીને ત્યાં બોલ્યા, ત્યારે શ્રીજી મહારાજે ઓઢેલો ચોફાળ સ્વામીને આપ્યો. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે જે, "મહારાજ, આ તો નવોજ ચોફાળ છે, તે તમારે ઓઢવાના કામમાં આવશે. મને તમારો ઓઢેલો જુનો પ્રસાદીનો આપો પછી મહારાજે જુનો ચોફાળ પોતે ઓઢતા તે સજ્યામાંથી મંગાવીને સ્વામીને આપ્યો એમ બન્ને ચોફાળા આપીને શ્રીજીએ આચાર્ય શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ તથા રઘુવીરજી મહારાજને કહ્યું કે, " આ તમારા દશોંદી છે.

× શ્રી બ્રહ્માનંદ સ્વામીનો અને મુક્તાનંદ સ્વામીનો ઉતારો જીવા ખાચરના દરબારમાં હતો.

* વાંચો સ્વામીનું કીર્તન પાને ૪૬૪

તમારા કુળના જશ ગાય છે. માટે વસ્ત્ર તો અમે આપ્યાં અને તમારે એને ચોખા, દૂધ અને સાકર તેની મોટી તાંશળી ભરીને નિત્ય આપવી." એમ મહારાજે બેય ભાઇઓને બ્રહ્માનંદસ્વામીની સંભાળ રાખવા ભલામણની આજ્ઞા કરી.

(૧૫) ગઢડામાં જીવાખાચરની ડેલીની આગળ ધર્મશાળા હતી, ત્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામી અને મુક્તાનંદસ્વામી રહેતા હતા. તે ઉતારે એક દિવસ શ્રીજી મહારાજ પધાર્યા અને પુરૂષોત્તમ પણાના નિશ્ચયની, તથા અક્ષરબ્રહ્મના સગુણ, નિર્ગુણ સ્વરૂપની, તથા ઉત્પત્તિ સર્ગની સમજણ વગેરેની બહુ વાત કરી. પછે મહારાજ કહે કે, "વાત બહુ જ ભારે થઈ, પણ તે રહેશે નહીં. માટે એ વાત ઉપર કીર્તન કરો તો તે રહે. એટલે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ શ્રીજી મહારાજે કરેલી નિશ્ચયની વાતનું એકપદ રચ્યું ને મુક્તાનંદસ્વામીને વંચાવ્યું. સ્વામી બહુ જ રાજી થયા અને સાંજની સભામાં શ્રીજી મહારાજ પાસે એ પદ પોતે ગાયું કે, "એક વાત સુણો વ્રજવાસી રે, પુરૂષોત્તમ બોલ્યા પ્રીતે, × એ એકલીયું પદ સાંભળી શ્રીજી મહારાજ કહે કે, આમાં તમામ શાસ્ત્રનો સાર આવી ગયો છે. એવું આ પુરૂષોત્તમપણાની સમજણનું બહુજ ઉતમ કીર્તન છે, એમ કહીને બહુજ રાજી થયા અને એ કીર્તનના ખરડાઓ લખાવી લઇ સહુને તે શીખવાની આજ્ઞા કરી + (વાત–૧૫૩)

ઇતિ શ્રીપાર્ષદ કેસરભકત વિરચિતે શ્રી બ્રહ્મસંહિતા મધ્યે પ્રકરણ છઠે ધ. ધુ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ સદગુરૂશ્રી દેવાનંદ સ્વામી સંવાદે વાર્તા પ્રકરણે દ્વિતીયો અધ્યાયઃ સમાપ્ત ॥૨॥

+ એ કીર્તન પાના ૩૨૪ ઉપર આપેલું છે.

॥ શ્રીજી ॥

અધ્યાય ૩ ત્રીજો

શ્રી અક્ષરમુર્તિ સદ્ગુરૂશ્રી ગોપાળાનંદસ્વામીના શિષ્ય (જુનાગઢના જોગી) સદ્ગુરૂશ્રી મહાપુરૂષદાસજી સ્વામીના શિષ્ય સદ્ગુરુ શ્રી રૂગનાથચરણદાસજી સ્વામી લિખિત શ્રી હરિચરિત્ર ચિંતામણિમાંથી ગઢડાની વાતો. (૧૭).

(૧) એક વખત શ્રીજી મહારાજ ગઢડામાં પાર્ષદોની પૂર્ણકુટીએ પધારી સહુ પાર્ષદોને બથગળડી રમાડી ને ચરણારવિન્દ આપ્યાં. તેથી તે બહુ જ રાજી થયા. એટલે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, 'પાળાઓ સેવક અને પરમહંસો તે સેવક નહીં ?' ત્યારે મહારાજ કહે કે, પરમહંસ કાંઇ સામસામા લડીને ખુશી કરે છે ?' ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, 'પરમહંસોને પરમહંસ સાથે લડવાનો ધર્મ નહિ; પણ આવી જાય જોઇ. એક કોર પાળાઓને એક કોર પરમહંસો થઇ લડીએ.' ત્યારે મહારાજ કહે કે ઠીક. એમ કહી સદાનંદસ્વામીના હાથમાં ભગવું નિશાન આપી. એક મોટો લીટો કાઢી, વચમાં બેસાર્યા અને રમત રમવા માંડી. (જેની માથે દા આવે તે ધબ લઇને ગડદો મુકે). પછી એક બીજાને પડકારી રીડો કરવા માંડી અને સચ્ચિદાનંદસ્વામી નોબત બજાવવા માંડ્યા. તે વખતે મુકતાનંદસ્વામીના પરમહંસોએ હલ્લાં કરીને કાઢીઓ અને પાળાઓને પડમાંથી પાછા કાઢી મુકી, ઉત્તમરાજા (દાદા ખાચર)ને પકડી લીધા. તેથી મહારાજે પાળાઓને પડકાર્યા અને ફરીને હલ્લાં કરી લડવા લાગ્યા. એટલે મહારાજ પણ પાળા વચ્ચે ઉભા રહીને તેને પડકારવા લાગ્યા. એ વખતે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ અને નિત્યાનંદસ્વામીએ અડપીને હલ્લાં કરી પાળાઓના ઘેરામાંથી મહારાજ ને ઝાલી લીધા. ત્યારે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે પરમહંસોની ફત્તેહ થઇ.' એમ કહી મહારાજ સર્વને મળી હૈયામાં ચરણારવિન્દ આપ્યાં ને બોલ્યા જે સવારે વસ્ત્ર મગાવી એક એક પરમહંસને ત્રણ ત્રણ જોડી ચરણારવિંદ પાડી આપશું' પછીગામમાંથી ઘી ગોળને બાજરાના રોટલા મંગાવી તેનું ચુરમું કરાવ્યું અને બે મોટા ચરૂમાં કોઠીંબડાનું શાક ઘીમાં કરાવ્યું. પછી પોતે તે

જમીને પરમહંસો અને પાર્ષદોને પોતે પીરસી જમાડયા. તેમજ ભેસું પાસે જ હતી; તેથી તેને દોવરાવી, દુધગાળી, ત્રાંબડીની ધારે મહારાજે સહુને દુધ પીરસ્યું. એ વખતે રાત્રીના દશેક વાગ્યા હતા. પૂર્ણમાસીની રાત્રિ હોવાથી ચંદ્રના પ્રકાશમાં મહારાજ વચ્ચે બિરાજ્યા અને ફરતા પરમહંસો પાર્ષદો ને હરિભકતોએ મળી ચાર કલાક ગરબી લીધી. પછી મહારાજશ્રી યજ સચ્ચિદાનંદ કહી ઉત્તમરાજાને સાથે લઇને પોતાને તંબુએ જઇ ને પોઢયા. ને બીજે દિવસે દરબારમાં પધાર્યા. ત્યાં લુગડાં મંગાવી ચરણારવિંદ છાપી દરેક સંતોને ત્રણ ત્રણ જોડી આપ્યાં. (વાંત ૧૪).

(૨) એક સમે ગઢડામાં અક્ષરઓરડીના ફળીઆમાં મહારાજ ઢોલીયા ઉપર વિરાજમાન હતા; ને ફુલના હાર પહેર્યા હતા. તે સમે ધર્મ, ભકિત જ્ઞાન, અને વૈરાગ્ય મૂર્તિમાન આવ્યા. ને દંડવત કરી પગે લાગી હાથ જોડીને બોલ્યા કે, મહારાજ જ્યાં તમે રહો ત્યાં અમે ચારે રહીએ અને સત્સંગમાં ફરીએ અને તમારા દર્શન કરીએ, ત્યારે શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "મહાત્મે સહિત જે આ ભકિત તે આ મુકતાનંદસ્વામી પાસે રહે; અને સ્વધર્મ તે આ બ્રહ્માનંદસ્વામી પાસે રહે; અને જ્ઞાન તે આ ગોપાળાનંદસ્વામી પાસે રહે ને વૈરાગ્ય તે આ નિષ્કુળાનંદસ્વામી પાસે રહે. ને ચારે તમે સત્સંગમાં વિચરો.' ત્યારે તેઓએ તે સદ્ગુરૂઓમાં રહીને સત્સંગમાં મૂર્તિમાન ફરતા હતા. (વાત ૨૦)

(૩) સદ્ગુરૂ શ્રીસદાનંદસ્વામી ઘેલાનદીના કાંઠે પડયા રહેતા અને એક ઠીકરાને પાટીએ બધી ક્રિયા કરતા. એટલે ઠીકરાના રાંધવાના પાટીઆમાં ભિક્ષા માગી ખાય; પાણી પણ તેમાં પીએ; અને દીશાએ જવા જાય ત્યારે પણ તેજ પાટીઓ લઈ જાય; ને રાત્રે સુવે ત્યારે તેને ઓશીકે રાખી સુઈ રહે. એવા તે અલમસ્તઅબધૂતયોગી હતા. તેઓ જ્યારે મહારાજના દર્શને દરબારમાં આવે ત્યારે તે ઠીકરાના પાટીઆમાં પાણી ભરીલાવી મહારાજ શ્રીને કહે કે, "ઓ નારાયણસ્વામી ! ઈસમે તુમેરા અંગુઠા ડાલો, તુમ્હારા કુચ્છભી ઈસમે નાહ બિગડતા હૈ; ઔર હમારા પુર્ણકામ હોતા હૈ"; પછી શ્રીજી મહારાજ તેમાં પગનો અંગુઠો બોળે એટલે મહારાજને પગે લાગી તે પ્રસાદીના પાણીનો પાટીઓ લઇ થોડે દુર જઇને તેમાનું થોડું જળપીએ; પછી આંખે અડાડીને બાકીનું જળ પોતાના માથા ઉપર રેડી દીએ ને પછી ભીક્ષા માગવા જાય. ભીક્ષા મેળવી ઘેલા

કીનારે જઈને ખાઇ, પાણી પી પાટીઓ ઉંધો વાળી, મહારાજની મૂર્તિનું ધ્યાન કરતા બેસે. એક દિવસે તે શ્રીજી પ્રસાદીનું જળ લેવા આવેલ ત્યારે શ્રીજી મહારાજે અંગુઠો બોળી દીધો. તે લઇને ચાલ્યા. તે જોઇ બ્રહ્માનંદસ્વામી જરાક હસ્યા, તેથી શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "સ્વામી! આ બ્રહ્માંડ આખું ઓળઘોળ કરીને એ સાધુ ઉપર વારી ફેરી નાખીએ, એવા એ સાધુ મોટા છે, અને અબધૂત જેવો આચાર રાખે છે, તે તો તેની ક્રિયા જોઈને કોઈ પરમહંસ તેના ભેળા ન રહે અને તેનાથી દૂર રહે એટલા સારૂ તે એકાંતમાં એકલા પડયા રહી અમારાં દર્શન કરી ધ્યાનમાં મસ્ત વરતે છે." એ સાંભળી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા કે, "આપ ગુરૂશ્રીના પ્રતાપે સર્વે મોટા છે. અને આ સાધું મહાસિદ્ધ દશાને પામેલા છે. એવાનો અપરાધ કરવાથી જીવનો નાશ થઇ જાય, એ સાંભળી મહારાજ બહુ રાજી થયા. (વાત ૧૫)

(૪) એક સમય વર્ષાદ ખૂબ થયો, પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામી આવી મહારાજને કહે છે કે, "વરૂણદેવ બહુ પ્રસન્ન થયા, તેથી રાધાવાવ ભરાઈ ગઇ છે, માટે નાવા પધારો, તે સાંભળી મહારાજ સહુ સંતો અને સખા સાથે ઘોડીએ ચડી રાધાવાવે પધાર્યા, ત્યાં કપડાં ઉતારી, વાવના કાંઠાં ઉપરથી મહારાજે ધુબકો માર્યો, પછી સર્વ સખાઓ પણ ત્યાંથી કૂદી પડયા, તેમાં કેટલાક પાર્ષદો વાવમાં પાટૂડીએ રમવા લાગ્યા, તે જોઇને મહારાજે બ્રહ્માનંદસ્વામી અને સુરાખાચરને સામ સામા પાટુડીએ ખુબ રમાડયા. પછી બહાર નીકળી લુગડાં બદલાવી, બુંગણ ઉપર મહારાજશ્રી 'ઘાંસીઓ' નાખીને બીરાજ્યા ને સર્વ સંત પાર્ષદો સામા બેઠા, એ વખતે સચ્ચિદાનંદસ્વામીએ બાજરાનો ઉનો ઉનો પોંક તથા ઘોયેલી તલી, સાકરનું ભુરૂં, બદામ, કોઠીબાં ચીલડાં અને મકાઇના સેકેલા ડોડાઓ, વગેરે લાવી બુંગણ ઉપર ઢગલો કર્યો. શ્રીજી મહારાજ તે સર્વમાંથી જમાને પોતાને હાથેથી સર્વને અકેક વાટકો ભરીને તેની સહુને પ્રસાદી આપી. ત્યાં દિવસ અસ્ત થવાનો હતો તેથી સાધુ ગોડી બોલ્યા; અને ત્યાં આરતી ધૂન્ય કરી, ઘોડેસ્વાર થઇ દરબારમાં પધાર્યા. (વાત-૩૮)

(૫) એક સમય શ્રીજી મહારાજ રાધાવાવના ઉંતરાદા આંબા હેઠે ઢોલીયો ઢળાવી બીરાજ્યા હતા. તેદી સુરબાઇની રસોઈ હતી. તે વખતે મહારાજ

*ઘોડા ઉપર નાખવાની દળી

બોલ્યા જે, "આજે મોહશત્રુ મૂર્તિમાન લડાઇ કરવા આવે છે; તો તેના સામાં કોણ થશે ?" તે સાંભળી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, " આજે તો તેના સામે હું થઇશ; મારો વારો. પછી જ્યારે બરાબર ઉત્સવ થતો હતો. ત્યારે મોહ મૂર્તિમાન આવીને બ્રહ્માનંદસ્વામીના ચરણમાં પડયો. અને બોલ્યો કે, "હું તો ફકત તમારા દર્શનના લોભે આવ્યો છું, હું કોઇ દિવસ સત્સંગમાં આવતોજ નથી; મારે તો આજ મોટો લાભ થયો, જે સ્વામિ-નારાયણ ભગવાનનાં દર્શન થયાં. માટે મને ભગવાનનો ચરણ સ્પર્શ કરાવો. પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મહારાજને સર્વ વૃતાંત કહી, મોહને મહારાજને ચરણે લગાડયો. પછી તે મોહ મહારાજને તથા બ્રહ્મમુનિને પગે લાગી થોડે ચાલતાં અંતર્ધાન થયો. તે પછી મહારાજે બ્રહ્મમુનિને પોશાક આપ્યો, અને કહ્યું કે, "તમે જે માગવું હોય તે માગો.' ત્યારે સ્વામી કહે કે, તમારા સ્વરૂપને વિષે નખશિખા પર્યંત સદાય મારા મનની વૃતિ રહે, એ વર માગું છું." ત્યારે મહારજે "તથાસ્તુ" કહીને તે વર આપ્યો. ત્યાં બ્રહ્મચારી થાળ લાવતાં, જમીને થાળની પ્રસાદી પણ બ્રહ્માનંદ સ્વામીને આપી. (વાત+૪૫)

(૬) દાદાખાચરના વાછડાઓ છત્રીસ હતા, તે બધા વીડમાં છુટા ચરતા; તેથી વકરી ફાટી જતાં કોઇને અડવા પણ દેતા નહીં, તો નાથવા શેના દે ? તેમ જ તે બહુ જ મારકણા થવાથી કોઇથી પાસે પણ ન જવાતુ. એ વાત જાણવામાં આવતાં શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "ચાલો અમે નાથી દઇએ." એમ કહી મહારાજ ઘોડે ચડી બીડમાં પધાર્યાં. ત્યાં આવી ભેઠ બાંધીને એક પછી એક વાછડાને પકડી નાથું નાખવા માંડયા, એમ છત્રીસે વાછડાઓને નાથી દઇને મહારાજ બ્રહ્માનંદસ્વામી સામું જોઇ કહેવા લાગ્યા કે. 'જુઓ બ્રહ્મમુનિ ! અમે છત્રીએ વાછડાઓને નાથી દીધા, તે સાંભળી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, 'તમે સાત વાછડાઓ તો કૃષ્ણાવતારમાં નાથ્યા હતા; ને આ વખતે છત્રીસને નાથ્યા વળી કાળીનાગની સહસ્રફેણ નાથી હતી. એમ નાથવાની તો તમારી આગળની રીત છેને ? એમ મર્મ કરતાં મહારાજ હસ્યા. (વાત.+૫૩),

(૭) ગઢડામાં એક હેમા શેઠ નામનો વાણીઓ હતો. તે જીવા ખાચરનું કામકાજ કરતો અને મહારાજ પાસે પણ તે આવતો. તેને બ્રહ્માનંદસ્વામી સાથે હેત હતું. પણ જીવાખાચરને એમ થયું કે

"મહારાજ તો દાદાખાચરનો પક્ષ બહુ રાખે છે," તેમ જાણી મહારાજનો અભાવ આવ્યો ને પહેલા વાણીઆને પણ તેવો અભાવ આવ્યો, તેથી તે વાણીઓ પછી કોઈ દિવસ મહારાજના દર્શને પણ આવે નહીં. પછી એ વાણીઓ માંદો થઇ મરવા સુતો, ત્યારે તેને લેવાને ચાર જમ આવ્યા, ને તેને મારવા લાગ્યાં, તેથી તે ધ્રુજવા લાગ્યો અને રાડો પાડી રોવા લાગ્યો તેવામાં તેને બ્રહ્માનંદસ્વામી સાંભરી આવતાં સ્વામીનાં દર્શન થયાં ને તે સ્તુતિ કરવા લાગ્યો. સ્વામીને દેખતાં જ જમ ભાગ્યા ને વાણીઆની ખડકી (બારસાખ) ભીંત સહિત બજારમાં પાડતા ગયા. લોકો વરસાદ વિનાની ખડકી પડતાં આશ્ચર્ય પામ્યા પછી સ્વામી પણ અંતર્ધાન થયા. વાણીએ જાગૃત થઈ શુદ્ધિમાં આવ્યા પછી પાસે બેઠેલાં સંબંધીઓને તે સઘળી વાત કરીને કહ્યું કે, શ્રીજી મહારાજ અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને આમંત્રણ દઇને આપણે ઘરે જમાડવા તેડી લાવો. પછી સ્વામી સાથે મહારાજ જમવા પધાર્યા ત્યારે મહારાજ કહે કે, 'કેમ હેમાશેઠ! તમે તો અમારી સામું પણ જોતા નહિ ને આજ જમવા તેડયા, તેવું કારણ શું?" ત્યારે વાણીએ સઘળી વાત કરીને કહ્યું કે, 'મને જમ મારી નાખતા હતા, તે આ બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મેલાવ્યો છે. હવે તો હું તમારા અને આ બ્રહ્માનંદસ્વામીને આશરે છું. તેથી હવે તે જમને મારી પાસે અવવા દેશો નહિં.' તે સાંભળીને મહારાજ કહે કે, 'આ બ્રહ્માનંદસ્વામી ઉપર હેત રાખશો, તો એ જમને તમારી પાસે આવવા દેશે નહિ, એવા એ મોટા યોગી છે. (વા૪૫૬)

(૮) એક વખત ગઢડામાં ટુંટીઉં (કોલેરા)નો રોગ આવવાથી માણસો મરવા લાગ્યાં. પછી ગામના મહાજનોએ મળી વિચાર કર્યો કે 'સ્વામી શ્રી બ્રહ્માનંદજીને અરજ કરીએ તો તે સ્વામિનારાણને કહીને આપણે ઘરે ટુંટીઉં આવવા નહિં દીએ." પછી તે સૌ મહાજન લોકો સ્વામીનો ઉતારો જીવા ખાચરના દરબારમાં હતો ત્યાં જઇને તે શ્રાવક વાણી આઓએ સ્વામીને કહ્યું કે, 'જો કોઈ અમારા માણસ ટુંટીઆના દરદેન મરે, તો અમે દસ દસ સાધુને જમાડીએ. માટે શ્રીજી મહારાજને પુછી નકી કરી દીઓ. એટલા માટે અમે આવ્યા છીએ.' સ્વામી કહે કે, 'તમે સૌ અહીં બેસો અને આમાંથી બે મોટેરા માણસ મારી સાથે આવો.' તેમ કહી મહારાજ અક્ષર ઓરડીમાં બીરાજતા હતા; ત્યાં આવી સ્વામી પગે લાગીને બેઠા. તેથી શ્રીજી મહારાજ કહે કે, 'સ્વામી કેમ આવ્યા? સભા થવાને

તો હજુ વાર છે !' ત્યારે સ્વામી કહે કે, 'મારે આસને ચાળીશ પચાસ વાણીઆઓ આવ્યા છે અને કહે છે કે અમારે ઘરે ટુંટીઆને દરદે કરી કોઇ માણસ ન મરે તો દસ દસ સાધુઆને ઘર દીઠ અમે જમાડીયે., ત્યારે શ્રીજી મહારાજ કહે છે કે, 'જાવ કહો કે નહીં મરે ત્યારે સ્વામી કહે કે' નકકી કરીને કહો કે નહિં મરે. કારણ કે અમેં તેને ઘેર જઇએ ને જો કોઇક તેના ઘરે મરી જાય તો ? ત્યારે મહારાજ કહે કે, 'સ્વામી ! કેમ અમારા વિશ્વાસ નથી આવતા ?' ત્યારે સ્વામી કહે કે. 'નાના મહારાજ, એમ નથી; પણ તમે નકકી ખાત્રીથી કહો. 'પછી શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "જાવ નકકી કહીએ છીએ કે, ટુંટીઆને દરદે કરીને કોઇ નહિ મરે. ત્યારે સ્વામી (ચતુરાઇ+તર્ક કરી) કહે કે, 'શું ત્યારે બીજે રોગે કરીને કોઇ મરશે ?" એટલે મહારાજ કહે કે, "ના બીજે રોગે કરીને પણ કોઇ નહીં મરે." પછી સ્વામી તે બન્ને શેઠીઆઓને સાથે પોતાને આસને આવ્યા; ને સઘળી વાત સહુને કહી. તેથી શ્રાવકો ઘણાજ રાજી થયા અને બીજેજ દિવસેથી સાધુઓને વાણીઆઓ ઘરે તેડી જઇને જમાડવા લાગ્યા. તે વાણીઆનાં ઘર ઝાઝાં અને સાધુ થોડા. કારણ કે બીજા સાધુઓનાં મંડળો દેશમાં ફરવા ગયાં હતા તેથી સાધુઓ હાથ આવે નહીં. પછી સાધુઓ જેને જેને ઘરે જમવા ગયા, તેને તેને ઘરે કોઈ પણ માણસ મર્યું નહીં. (વાત ૬૪

(૯) એક વખત શ્રીજી મહારાજે શ્રી મુકતાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી વગેરે ચારે સદ્‌ગુરૂઓને પુછ્યું જે તમારા ચારેયમાં અકેકો જે ચમત્કારી ગુણ તમોને જણાતો હોય તે કહો." ત્યારે પ્રથમ મુકતાનંદસ્વામી હાથ જોડીને બોલ્યા જે, "હે મહારાજ ! પથ્થર જેવો કઠણ અને મલીન હૃદયવાળો કોઇ પુરૂષ હોય અને તે જો મારી વાતો સાંભળો તો તેનું અંતઃકરણ નિર્મળ થઇને ભગવાન સન્મુખ થઇ જાય. એ મારામાં આપના પ્રતાપે ચમત્કારી ગુણ છે.' ત્યારે મહારાજ કહે કે, ' સ્વામી ! એ ગુણ તમારામાં છે જ. એમ હું પણ જાણું છું, પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી હાથ જોડીને બોલ્યા કે. હે મહારાજ, હું આપના પ્રતાપે જે કાવ્ય કરૂં તેમાં મારે ઝડઝમક માટે શબ્દો ગોતવા ન પડે. એની મેળે સહેજે સારા જોઇએ તેવા રસ અલંકારવાળા શબ્દો આવવા માંડે, અને તે કાવ્યમાં કોઈ ણપ

+ એ તર્ક ચારણ જાતિની ચતુરાઇ બતાવે છે,

જાતનો પિંગળ શસ્ત્રનો કાવ્યદોષ ન આવે; ને મનમાં એમ પણ નકકી રહે કે, "આ લોકનો ગમે તેવો ભાષાકવિ આવે, તો પણ મારા કાવ્યમાં એટલે શિઘ્રકાવ્ય રચવામાં બોલવામાં તેના અનેક પ્રકારના અર્થો કરવામાં એટલે કાવ્યશાસ્ત્રાર્થમાં મને કોઈ જીતી શકે નહીં. એ ચમત્કારી ગુણ મારામાં આપના પ્રતાપે છે" તે સાંભળીને શ્રીજી કહે, "હે બ્રહ્મમુનિ! એ ગુણ તમારામાં છે જ, તેમ હું પણ જાણું છું. પછી નિત્યાનંદસ્વામીએ હાથ જોડીને કહ્યું કે, "હે મહારાજ, આ ભરતખંડનાં ચાર ધામ કહેવાય છે; તેની માહેલીકોરનો કોઇ વિદ્વાન આવીને મને શાસ્ત્રર્થમાં તમારા પ્રતાપે જીતી લીએ એવો ડર મને જણાતો નથી. એવું મારૂં ચમત્કારિક વિદ્વાનપણું મને જણાય છે." તે સાંભળી શ્રીજી કહે કે સ્વામી, એ ગુણ તમારામાં છે, તે હું જાણું છું, તે પછી ગોપાળાનંદસ્વામીએ પોતાના બન્ને હાથ જોડીને કહ્યું કે, "હે મહારાજ, આ જગતમાં એમ કહેવાય છે કે, બ્રહ્માંડના સર્જનહાર જે ઇશ્વર છે, તેના ડોલાવ્યા વિના એક પાંદડું પણ ડોલતું નથી. પણ મારે તેને ડોલાવવું હોય તો ડોલે ખરૂં, એવો મારામાં આપશ્રીના પ્રતાપે ચમત્કારી ગુણ રહેલો છે" ત્યારે શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા કે "હે સ્વામી, એ તમારામાં ગુણ છે, તેને હું જાણું છું" એવી રીતે મોટેરા ચારે સદ્‌ગુરૂઓને મહારાજે ગઢપુરમાં અક્ષર ઓરડીમાં પુછેલું હતું, (વાત ૭૩)

(૧૦) એક સમે શ્રીજી મહારાજ નિત્યકર્મ કરીને અક્ષર ઓરડી માંથી નિસર્યા, ત્યાં રોઝો ઘોડો સજાઇ માંડેલો તૈયાર હોવાથી તે ઉપર ચડીને લીંમડાના વૃક્ષ નીચે ફેરવવા લાગ્યા. તેવામાં બ્રહ્માનંદસ્વામી પોતાના આસનેથી ઉઠી પોતે ઓઢેલું લુગડું બાઇઓના જેમ માથે ઓઢી સરંગટો વાળી, છેડો છુટો મેલી, હાથનાં લટકાં કરતા કરતા ચાલ્યા. તે લીંમડાથી ઓતરાદી કોરે આવી ઉભા. ત્યાં શ્રીજી મહારાજ ઘોડો ફેરવતા ફેરવતા તેમના પાસે આવ્યા. ને સ્વામીને સખા ભાવથી પૂછ્યુ કે, ઠકરાણાં પાળાં કેમ આવ્યાં? ત્યારે સ્વામી કહે કે, ઘરના ધણી ઘોડાં ખેલવે છે, માટે પાળાં આવ્યાં, ત્યા મહારાજે લીંમડાનો બીજો આંટો ઘોડાને ફેરવીને આવીને પૂછ્યું કે, વેલ અને બળધ કયાં ગયાં છે સ્વામી કહે વાવણીએ જોડયા છે?' તે સાંભળી મહારાજ બહુ જ હસ્યા અને કહે કે, ચારણ ભાટને ઓસાણ તરત જ આવે અને બોલવામા બંધાય જ નહી કેવા હાજર જવાબી છે?' (વાત ૧૦૭)

(૧૧) એક વખત શ્રીજી મહારાજ દાદાખાચરના આથમણા બાર ના ઓરડામાં બિરાજમાન હતા, અને આગળ દાદાખાચર, સોમલોખાચર અને સુરોખાચર આદિક બેઠા હતા. તે વખતે એક ભગત વગડેથી આવીને બોલ્યા કે, "મોલ સુકાય છે. તે જો એક વરસાદ કરો તો નિપજે.' તે સાંભળી શ્રીજી મહારાજ કહે કે, નરસી મહેતે મલાર ગાયો હતો એટલે વરસાત થયો હતો તે તમો બ્રહ્માનંદસ્વામીને બોલાવોને જો એ મલાર રાગ ગાય તો વરસાત થાય પછી સ્વામીને બોલાવતાં તેઓ આવ્યા. સાથે પ્રેમાનંદસ્વામીને પણ તેડી લાવ્યા પછી શ્રીજીની આજ્ઞાથી વાજીંત્રો વજાડી મલાર ગાવા લાગ્યા. તેમાં બ્રહ્માનંદસ્વામી સીતાર બજાવે, મુકતાનંદસ્વામી સરોદો (સારંગી) બજાવે, અને પ્રેમાનંદસ્વામી દુકડ બજાવે, તે પ્રથમનું પદ ગાયું એટલે વાદળાં થયાં, બીજે પદે ગાજવીજ થઇ અને ત્રીજે પદે તો બહુ જ વરસાત વરસવા લાગ્યો. તે જોઇને શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "આ બ્રહ્માનંદસ્વામી બહુ જ સમર્થ છે. તે જુવોને તેમણે વરસાદ વરસાવ્યો." ત્યારે સ્વામી હાથ જોડી પગે લાગી કહે કે, "હે મહારાજ! એ બધો આપશ્રીનો પ્રતાપ છે. (વાત ૧૯૧)

(૧૨) એક સમય શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ તલના ફોતરાં ઉતારીને તેનો ઘી–સાકરમાં પાક કર્યો ને તે પાક મહારાજને જમાડવા બેઠા, ત્યારે શ્રીજી મહારાજએ જમતા જાય અને જમેલી પ્રસાદીમાંથી થોડી થોડી સ્વામીને જમવા માટે તેની થાળીમાં મેલતા જાય. તે પ્રસાદી થાળીમાં મુકતાં દેખાય, પણ થાળીમાં રહે નહિ (ખાલી થઈ જાય) ત્યારે સ્વામીએ મહારાજને પુછ્યું કે, "આ મારી થાળીમાંથી પ્રસાદી કયાં અલોપ થઇ જાય છે? હું લેવા જાઉં ત્યાં એક દાણો હોય નહી? એટલે મહારાજ કહે કે, "આ તમારા બે પડખે બે સનકાદિક ઊભા છે, તે પ્રસાદી લઇને ખાઇ જાય છે. ત્યારે સ્વામી કહે કે, 'તો તો મારા માટે તો જરાએ રહેશે નહીં? પછી મહારાજે થોડીક પ્રસાદી આપીને કહ્યું કે, હવે આ પ્રસાદી તમારા માટે રહેશે. સનકાદિક નહિ લીએ. પછી તે પ્રસાદી થાળીમાં રહી, તે સ્વામી જમ્યા એવું અદભૂત એશ્વર્ય બ્રહ્માનંદસ્વામીને દેખાડ્યું (વાત ૧૯૯)

(૧૩) એક વખતે ગઢડામાં એકાદશીની રાત્રીનું જાગરણ હતું તેથી સર્વ પરમહંસો દરબારગઢના ચોકમાં ફરતા (રાસ–ગરબી–વગેરે લેતા) હતા, અને બ્રહ્માનંદસ્વામી ગરબી ગાય અને બીજા સહુ તે ઝીલે

એ પ્રમાણે રાસ મંડળ લેતા હોવાથી સર્વે સંતપાર્ષદો મળી ૩૦૦ ત્રણસોક માણસ ભેળું થયું હતું. અને તે સમે મહારાજ અક્ષરઓરડીમાં પોઢયા હતા, તે ત્યાં સાધુઓના સ્વર સાંભળી જાગીને પુછ્યું કે, 'આ કોણ ગરબીઓ ગાય છે?' ત્યારે પાર્ષદ રતનજી પાસે હતા, તેમણે કહ્યું કે "બ્રહ્માનંદસ્વામી અને મુકતાનંદસ્વામી વગેરે સાધુઓ મળીને બસો ત્રણસો માણસો રાસ મંડળ ફરીને ગરબીઓ ગાઇને એકાદશીનું જાગરણ કરે છે.' તે સાંભળી મહારાજ બહુ જ રાજી થયા, અને કહે કે, 'સાધુને પપવાસ છે અને ગાય છે, તે બહુ જ ઠીક કરે છે. લાવો અમારા સુરવાળ, જામો અને પાઘ વગેરે.' પછી રતનજીએ એ સોનેરી વસ્ત્રો અને ઘરેણાં વગેરે લાવી આપતાં તે પહેર્યા અને માથે બુરાનપુરી ફેંટો, મોટું છોગું મેલીને બાંધ્યો. પછી ચાંખડી પહેરી રતનજી આદિક દશ પંદર પાર્ષદો સાથે દરબારના ચોકમાં આવ્યા; તે લીંબડા નીચે સાધુઓ ગરબી લેતા હતા તેમાં બ્રહ્માનંદસ્વામી અને મુકતાનંદસ્વામી વચ્ચે પેસી જઇને ગાવા લાગ્યા. અને ભેળા ફરવા મંડી ગયા. તે જોઈ સેહું સાધુઓને હિંમત આવી અને આનંદમાં આવી ખુબ ગાતા જાય ને ફરતા જાય. પણ મહારાજ તો જ્યારે સહુ સાધુ નીચા નમે, ત્યારે પોતે ઉભા થઇને તાળી પાડે, અને સહુ સાધુ ઉભા થાય ત્યારે મહારાજ નીચા નમીને તાળી પાડે એવી રીતે મહારાજ પાંચ સાત આંટા ફર્યા, એટલે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજ તમોને ફરતાં આવડતું નથી." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "તમને ફરતાં આવડતું નથી." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે "અમે જ્યારે નમીએ છીએ ત્યારે તમે ઉભા થાવ છો, અને અમો સહુ જ્યારે ઉભા થઇએ છીએ ત્યારે તમો નીચા નમો છો. એ કાંઈ આવડયું કહેવાય?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "એજ આવડયું કહેવાય. એનો ત્રોડ મુકતાનંદસ્વામી પાસે કરાવીયે. તે કહે તે ખરૂં.' એ સાંભળીને મુકતાનંદસ્વામી કહે કે, 'હે મહારાજ! તમારા જેવું ગરબી ગાતાં અને લેતાં બ્રહ્માંડમાં કોઇને ન જ આવડે પણ આ સાધુઓ જ્યારે હેઠા નમે ત્યારે તમો ઉભા થાવ છો, અને સાધુ ઉભા થાય છે ત્યારે તમો નીચા નમો છો, એટલું જરા કહેવાપણ છે.' ત્યારે મહારાજ કહે કે, "હવે કહો ત્યારે અમારે કેમ કરવા?' ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, 'મહારાજ તમો ઢોલીઓ ઢળાવી વચ્ચે બીરાજો અને અમો સહુ આપ આજ્ઞા કરો ત્યાં સુધી ફરતા ફરીને કીર્તન બોલીએ.' પછી શ્રીજી મહારાજ ઢોલીએ બીરાજ્યા, અને સહુ સાધુઓ મહારાજનાં દર્શન

કરતા જાય, ને પ્રદક્ષિણા ફરતા જાય. તેમાં દરેક સંતોને શ્રીજીના સન્મુખ દર્શન થાય.' (શ્રીજી પાછળ જે જાય તેને અને પડખેથી ને સામી બાજુથી એમ ચારે બાજુથી દરેકને ફરતાં ફરતાં સન્મુખના દર્શન થાય.) એવું દિવ્ય આશ્ચર્ય જણાવ્યું પછી ખુબ ગરબીઓ ગાયા પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજ! આજ સાધુઓને ઉપવાસ છે; છતાં બહુ જ દાખડો કર્યો.' તે સાંભળી મહારાજ કહે કે, 'લ્યો સહુ સાધુઓને અમે મળીએ,' પણ કોઇ બે વખત ન મળે એમ કહીને મહારાજ ઉભા થયા અને બ્રહ્માનંદસ્વામી, મુકતાનંદસ્વામી, નિત્યાનંદસ્વામી અને ગોપાળાનંદ-સ્વામીને પ્રથમ મળી પછી બંને બાજુ બબ્બે સદગુરૂઓ ઉભા રહ્યા એટલે મહારાજ બીજા સહુ સાધુઓને એક પછી એક બાથમાં ઘાલી બહુ જ હેતથી મળ્યા. ત્યાં રાત્રિના ચાર વાગ્યા એટલે સહુને મળીને શ્રીજી મહારાજ અક્ષર ઓરડીએ પધાર્યા, અને સહુ સાધુઓ ઘેલે ન્હાવા ગયા. (વાત-૨૦૧)

(૧૪) એક સમયે શ્રીજી અક્ષર ઓરડીમાં બેસી માથે લુગડું ઓઢીને ધ્યાન કરતા હતા. તે વખતે બ્રહ્માનંદસ્વામી આવી મહારાજને પગે લાગીને કહે કે, 'હે મહારાજ તમને ભગવાનની મૂર્તિ દેખાય છે? અમને તો નથી દેખાતી,' એમ બે ત્રણ વાર બોલ્યા. ત્યારે મહારાજે જાણ્યું કે આ ધ્યાન નહીં કરવા દીયે તેથી માથેથી લુગડું ઉતારી નાખ્યું. ત્યારે સ્વામી કહે કે, "હવે અમને ભગવાનનાં દર્શન થાય છે." એમ કહીને મહારાજને હસાવ્યા એજ દીવસે બપોર વખતે મહારાજ અક્ષર ઓરડીમાં ઢોલીઆ ઉપર ચતા સુતા જાગતા હતા, તે વખતે અચાનક બ્રહ્માનંદસ્વામી આવ્યા અને મહારાજની નાભી (કમળ) ઉપર મોઢું રાખીને જોરથી ફુંક મારી ભડાકો બોલાવ્યો. ત્યારે મહારાજ ઝડપથી બેઠા થયા અને કહ્યું કે, "ઓ બ્રહ્માનંદજી! હમેરી નાભી કયું અભડાઇ?" ત્યારે સ્વામી કહે કે, "ઓ સહજાનંદજી! ઓ તો * હમેરા રહેનેકા સ્થાન હૈ! તે સાંભળી મહારાજ ખુબ હસ્યા. એમ સખાભાવે રમુજ કરતા હવા. (વાત-૨૬૫)

(૧૫) અક્ષર ઓરડીમાં શ્રીજી મહારાજ ગીતાના પંદરમા અધ્યાયની ટીકા કરાવતા હતા, અને મુકતાનંદસ્વામી, બ્રહ્માનંદસ્વામી, નિત્યાનંદ-સ્વામી, ગોપાળાનંદસ્વામી, + શુંકમુનિ, તે સર્વે બીજી ભિન્ન ભિન્ન ટીકાઓનાં

* નારાયણની નાભીકમળમાંથી બ્રહ્મા ઉત્પન્ન થયા તેની યાદી આપી. સ્વામી બ્રહ્મા અને શ્રીજીને નારાયણ કહ્યા. પણ શ્રીજી તો પુરૂષોતમ નારાયણ છે, અને સ્વામીશ્રી અક્ષર મુર્તિ છે.

+ વચનામૃતો પણ એજ રીતે-પાંચે સદગુરૂઓ મળીને શોધી લખતા,

પાનાં લઇને બેઠા હતા. તે સમે શ્રીજી મહારાજ એમ બોલ્યા કે, "આપણે તો એને (શ્રીકૃષ્ણને) પુરૂષોત્તમપણે પ્રતિપદ કરીએ છીએ; પણ એ તો મૂળપુરૂષ છે." એમ કહી ઘણી વાતો કરી, તે સાભળી સર્વે સંતો કહે કે, "હા મહારાજ! તેમજ છે." (વાત×૧૭૮).

[૧૬] એક દિવસ સર્વે સદ્‌ગુરૂઓ અને દાદાખાચર સાથે શ્રીજી મહારાજ રાધાવાવે પધાર્યા; ત્યારે સચ્ચિદાનંદસ્વામી આઠ કેરીઓ લાવ્યા, ને મહારાજના ચરણ પાસે મેલી. મહારાજ કહે કે, તેને સુધારો. પછી સચ્ચિદાનંદસ્વામી તેનાં ચીરીયાં કરી લાવ્યા. તે અરધી ચીર મહારાજ જમતા જાય, અને અરધી દાદાખાચરને આપતા જાય. એમ ચાર કેરી પોતે જમ્યા અને ચાર કેરી દાદાખાચરને જમાડી, તે જોઇ બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, 'બાપ દિકરો બેજ જમ્યા; તેમાં બીજા કોઇને જરાયે આપી નહીં, એ પંકિતભેદ થયો. એ પંકિતભેદનો દોષ શાસ્ત્રમાં બહુ જ કહ્યો છે.' ત્યારે મહારાજ કહે' અમે પંકિતભેદ નથી કર્યો. આ ગોટલાં રાખ્યાં છે. એમ કહી ત્રણ ગોટલાં બ્રહ્માનંદસ્વામીને ને ત્રણ ગોટલાં નિત્યાનંદસ્વામીને ને બે ગોટલાં ચૈતન્યાનંદસ્વામીને આપ્યાં. પછી માણકી ઉપર બીરાજી દરબારમાં પધાર્યા. (વાત ૨૭૬)

(૧૭) એક કખત પંચાળેથી ઝીણાભાઇ દરબારનાં બેન અદ્દીબા ગઢપુર આવ્યાં તેને શ્રીજી મહારાજનો થાળ કરાવ્યો અને જમવા બોલાવ્યા, તે ચાર સાધુઓને જમાડવાનો સંકલ્પ હોવાનું મહારાજને કહ્યું. તેથી મહારાજ કહે કે 'કયા કયા સાધુને જમવા સાથે લાવીયે ?' અદ્દીબા કહે કે 'શ્રી મુકતાનંદસ્વામી શ્રીબ્રહ્માનંદસ્વામી, શ્રી ભાયાત્માનંદ સ્વામી અને શ્રી શુકમુનિને'. એટલે શ્રીજી મહારાજ એ ચારે સંતો સાથે દાદાખાચરના દરબારમાં ઉત્તરાદાબારના આથમણી તરફના ઓરડે જમવા પધાર્યા તે ઓરડાનાં બારણાના ઉંબરાની' અંદર આથમણે મુખારવિન્દે મહારાજ જમવાબીરાજ્યા, અને ચારે સંતો ઓસરીમાં દક્ષિણાદે મોઢે મહારાજનાં દર્શન થાય તેમ બેઠા. મહારાજ થાળ જમતા જાય અને વાતો કરતા જાય. તેથી બ્રહ્માનંદસ્વામી એને ભાયાત્માનંદસ્વામીને સંકલ્પથયો કે, કંઇક

રમુજ કરીએ, તો મહારાજ વધુ જમે. પછી ભાયાત્માનંદસ્વામી કહે કે, 'મહારાજ પંજાબી માણસો બહુ જમે તેમ કહીને તે દેશના માણસની વાત કહી બતાવી કે, હું એક પંજાબી કોઇને ઘરે મહેમાન થયો ત્યારે ઘર ધણીએ પુછ્યું કે તમારા માટે જમવાનું શું ? અને કેટલું કરવું ?' તો પંજાબી કહે કે, 'ચોખા તો જાદ્દના ફુલ કહેવાય, તે હાંડી ભરીને કરજો ને ઘઉંની રોટલી કરો તે વેંત ભર કરજો, (રોટલીનો ખડકલો એક વેંત ઉંચો)ને બાજરાના રોટલા કરો તો પાંચ સાત કરજો. તે વાત સાંભળી મહારાજ જમતાં જમતાં હસ્યા, ને કહે કે, સ્વામી 'તે વાત તો કાંઇ મનાય તેવી નથી.' એટલે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે 'મહારાજ ! પંજાબ દેશના માણસની એ વાત સાચી છે.' એમ કહી પછી રામપ્રતાપભાઇની વાત કહી જે, 'ભાઈ પંચાળે રહ્યા હતા તે નિત્ય પેટ ઉપર હાથ ફેરવી પેટ વજાડે ને બોલે કે, 'પંચાલાકા પાની અચ્છા નહીં ! બોત ભારી હે ! બોત ખરાબ હે ! પણ ભારે વસ્તુ જમાય એટલે પચે નહીં, પછી પાણીનો વાંક કાઢે. એટલે મહારાજે પુછ્યું કે, ભાઈ ત્યાં શું જમતા ? સ્વામી કહે કે 'તે અમારાથી કાંઈ કહેવાય નહીં. ભાઈને સારૂં ન લાગે. તેમ આદીબાને પણ સારૂં ન લાગે ત્યારે મહારાજ કહે કે ના, કહો ને કહો. ત્યારે સ્વામી કહે કે, 'તમે આદીબાને પૂછો; પણ તે સાચું નહીં કીએ.' તેથી મહારાજ કહે કે અમે યુકિતથી પૂછીશું. એમ કહીને આદીબાને બોલાવ્યાં ને કહે કે, તમે અમારા ભાઈની બરાબર બરદાસ ન રાખી ભાઈ બહુજ કચવાણા. તમે ભાઇને શું જમવા આપતાં ? ત્યારે આદીબા કહે કે, 'મહારાજ મેં ભાઇને ભૂખ્યા નથી રાખ્યા.' રોજ સવારે માખણ સવા શેર અને દળેલી સાકર શેર અરધો આપતી; બપોરે પોણો શેર ઘઉંનો લોટ, પોણો શેર ઘી ને પોણો શેર દળેલી સાકરનો શીરો કરાવી જમાડતી, ને રાત્રે પારેઠ ભેંસનું પાંચ શેર દુધ સાકર નાખી તેને ખુબ કઢીને પછી તે જમાડતાં.' એ સાંભળીને મહારાજ જમતા જાય અને બ્રહ્માનંદસ્વામી સામું જોઇને હસતા જાય પછી સ્વામીને કહે કે, 'સ્વામી ગણો જોઇએ, નિત્ય કેટલો ભાર થયો ? સ્વામી કહે, મહારાજ ! શાક સીખેં લગભગ દશેક શેર થાય. એમ વાત કરે છે ત્યાં મહારાજ તો ચારે સાધુઓ માટે જમવાનું જે મહારાજના મોટા થાળમાં પ્રસાદીનું થાવા માટે મેલેલું હતું; તે સાહત તમામ જમી ગયા. અને કહે સ્વામી વાતો કરો. તે જોઇને બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે 'હવે વાત શી કહેવી ? અહીં જુવોને બધો થાળ ખાલી ખટ થઇ ગયો છે. મોટાભાઈથી નાનાભાઈ કયાં ઓછા ઉતરે તેવા છે ? એમ કહી મહારાજને ખુબ ખુબ હસાવ્યો, પછી મહારાજ કહે કે, 'સ્વામી ! ઓજે તમે ખુબ

રમુજ કરી, તે વાતોમાં અમને જમતાં મજા આવતાં ખબર ન રહી; બહુજ જમ્યા. પછી અદીબાને કહ્યું કે, હવે જે હોય તે લાવો તો સાધુઓને જમાડીએ "પછી ભાત, ઘી ને દળેલી સાકર લાવ્યાં. તે મહારાજે સાધુને પીરસ્યું. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, " મહારાજ ! આ ભાયાત્માનંદસ્વામી તો ઘી નહિ જમે ! મહારાજ કહે કે, " તમે મર્મ કરો છો, પણ ભાયાત્માંનંદસ્વામી અમારા હાથનું પીરસેલું ઘી જમે " એમ કહી બે ત્રણ વાર ઘી, સાકર, તથા ભાત, અને પછી દુધમાં સાકર ભાત પીરસી સાધુઓને જમાટી ખૂબ તૃપ્ત કર્યા. પછી અદીબા મુખવાસ લાવતાં મહારાજ તે જમીને અક્ષરઓરડીએ પધાર્યા. અને સાધુઓ સહુ સહુના આસને ગયા. (વાત ૨૮૧).

[૭]

સ. ગુ. શ્રી ભૂમાનંદસ્વામીની વાતોમાંથી ૧

(૧) સવંત ૧૮૬૨ ના મહા વદી ૧૨ ના દિવસે મહારાજ પ્રથમ વાર સિધ્ધપુર પધાર્યા અને સરસ્વતીના કાંઠે આંબલીઉમાં ઉતર્યા; ને સરસ્વતીમાં સ્નાન કરીને, પોતે થાળ જમીને, સર્વે સંતોને જમાડયા. પછે સાંજની સભા કરીને વિરાજમાન થયા, ત્યારે ગામના વિદ્વાન બ્રાહ્મણો આદિ ઘણા લોક દર્શને આવ્યા. તેને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ખૂબ કાવ્ય કીર્તન છપય છંદો બોલી વાતો સંભળાવી. મહારાજે પોતે તીર્થના મહિમા સંબંધી ધર્મ સબંધી તથા તીર્થમાં પાપ કરે તેના પ્રાયશ્ચિત સંબંધી સર્વે વાત કરીને લોકને સુખ આપતા હવા પછી રાત્રીના વિષે પોઢી જતા હવા બીજે દિવસે શિવરાત્રી જાણીને સર્વસંત અને સંઘને સાથે લઇ ગાજતે વાજતે બીંદુ સરોવરે સવારમાં પધાર્યા. ને તે સરોવરને વિષે સંતમંડળ તથા સર્વે સત્સંગી સહિત પોતે સ્નાન કરીને બ્રાહ્મણોને બહુ પ્રકારની દક્ષિણાઓ આપીને ઉતારે પધાર્યા. ને ત્યાં જઇ બ્રાહ્મણોની સભા કરીને તેમને ત્રાંબાના ચરૂ કરાવીને દાન કર્યું. બીજે દિવસે સંત અને સત્સંગી સહિત ગાજતે વાજતે શહેરમાં થઇને ' વડેશ્વર મહાદેવે ' પધાર્યા. ત્યાં દર્શન કરીને બ્રાહ્મણોને ઘોડાનું દાન કરતા હવા; ને સર્વેને દર્શન દેતા થકા ને પોતાના ઐશ્વર્યનો પ્રતાપ દેખાડતા થકા ઉતારે પધારતા હવા ને નિત્ય પ્રત્યે રાત્રીના વિષે 'નારાયણ ધુન' તાળીઓ પાડીને કરાવે તથા વાજીત્રો સાથે કીર્તન ભકિત અને રાસ મંડળ કરાવે. તે પ્રાતઃકાળ પર્યંત કરીને ન્હાવા જાય; ને પાછી સવારે સભા થાય. તેમાં બ્રહ્માનંદસ્વામી ઉપદેશની વાતો કરી

રમુજ કરી, તે વાતોમાં અમને જમતાં મજા આવતાં ખબર ન રહી; બહુજ જમ્યા. પછી અદીબાને કહ્યું કે, હવે જે હોય તે લાવો તો સાધુઓને જમાડીએ "પછી ભાત, ઘી ને દળેલી સાકર લાવ્યાં. તે મહારાજે સાધુને પીરસ્યું. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, " મહારાજ ! આ ભાયાત્માનંદસ્વામી તો ઘી નહિ જમે ! મહારાજ કહે કે, " તમે મર્મ કરો છો, પણ ભાયાત્માંનંદસ્વામી અમારા હાથનું પીરસેલું ઘી જમે " એમ કહી બે ત્રણ વાર ઘી, સાકર, તથા ભાત, અને પછી દુધમાં સાકર ભાત પીરસી સાધુઓને જમાડી ખૂબ તૃપ્ત કર્યા. પછી અદીબા મુખવાસ લાવતાં મહારાજ તે જમીને અક્ષરઓરડીએ પધાર્યા. અને સાધુઓ સહુ સહુના આસને ગયા. (વાત ૨૮૧).

[૭]

સ. ગુ. શ્રી ભૂમાનંદસ્વામીની વાતોમાંથી ૧

(૧) સવંત ૧૮૬૨ ના મહા વદી ૧૨ ના દિવસે મહારાજ પ્રથમ વાર સિધ્ધપુર પધાર્યા અને સરસ્વતીના કાંઠે આંબલીઉમાં ઉતર્યા; ને સરસ્વતીમાં સ્નાન કરીને, પોતે થાળ જમીને, સર્વે સંતોને જમાડ્યા. પછે સાંજની સભા કરીને વિરાજમાન થયા, ત્યારે ગામના વિદ્વાન બ્રાહ્મણો આદિ ઘણા લોક દર્શને આવ્યા. તેને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ ખૂબ કાવ્ય કીર્તન છપય છંદો બોલી વાતો સંભળાવી. મહારાજે પોતે તીર્થના મહિમા સંબંધી ધર્મ સબંધી તથા તીર્થમાં પાપ કરે તેના પ્રાયશ્ચિત સંબંધી સર્વે વાત કરીને લોકને સુખ આપતા હવા પછી રાત્રીના વિષે પોઢી જતા હવા બીજે દિવસે શિવરાત્રી જાણીને સર્વસંત અને સંઘને સાથે લઇ ગાજતે વાજતે બીંદુ સરોવરે સવારમાં પધાર્યા. ને તે સરોવરને વિષે સંતમંડળ તથા સર્વે સત્સંગી સહિત પોતે સ્નાન કરીને બ્રાહ્મણોને બહુ પ્રકારની દક્ષિણાઓ આપીને ઉતારે પધાર્યા. ને ત્યાં જઇ બ્રાહ્મણોની સભા કરીને તેમને ત્રાંબાના ચરૂ કરાવીને દાન કર્યું. બીજે દિવસે સંત અને સત્સંગી સહિત ગાજતે વાજતે શહેરમાં થઇને ' વડેશ્વર મહાદેવે ' પધાર્યા. ત્યાં દર્શન કરીને બ્રાહ્મણોને ઘોડાનું દાન કરતા હવા; ને સર્વેને દર્શન દેતા થકા ને પોતાના ઐશ્વર્યનો પ્રતાપ દેખાડતા થકા ઉતારે પધારતા હવા ને નિત્ય પ્રત્યે રાત્રીના વિષે 'નારાયણ ધુન' તાળીઓ પાડીને કરાવે તથા વાજીત્રો સાથે કીર્તન ભકિત અને રાસ મંડળ કરાવે. તે પ્રાતઃકાળ પર્યંત કરીને ન્હાવા જાય; ને પાછી સવારે સભા થાય. તેમાં બ્રહ્માનંદસ્વામી ઉપદેશની વાતો કરી

છંદ બોલે તે હજારો માણસો ફરતા ગઢની પેઠે ઉભા ઉભા સાંભળે એવી રીતે પાંચ દિવસ પર્યંત શ્રીજી મહારાજ લીળા કરતા હવા અને મુમુક્ષ જનોને વર્તમાન ધરાવતા હવા પછે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહે કે, તમો અમારા સાથે અમદાવાદ સુધી આવીને લુણાવાડે સત્સંગ કરાવા જાજો, એવી આજ્ઞા કરતા હવા ને નાનાભાઇ તથા બીજા સર્વે હરિભકતોને પોતાના પુરૂષોત્તમપણાને ગુપ્ત રાખવાને અર્થે એમ કહેતા હવા જે, 'અમને પરમેશ્વર કહેવા નહી; અમને તો તપસ્વિ કહેવા' ને બીજા સંત મંડળને પણ એવી રીતે ગામો ગામ વાર્તા કરવાની આજ્ઞા કરીને, પછે ત્યાંથી ચાલ્યા, તે ગામ બિલિયાના હરિભકતોને દર્શન આપીને ઊંઝે પધાર્યા. (વાત પાને ૩)

ઇતિ શ્રીપાર્ષદ કેસરભકત વિરચિતે શ્રી બ્રહ્મસંહિતા મધ્યે પ્રકરણ છઠે ધ. ધુ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ સદગુરૂશ્રી દેવાનંદ સ્વામી સંવાદે વાર્તા પ્રકરણ તૃતીયો અધ્યાયઃ સમાપ્તઃ ॥૩॥

શ્રીજી

શ્રી અધ્યાય ૪ ચોથો

(૮)

સત્સંગમાં કંઠસ્થ સાંભળેલી વાતો (૧૭)

(૧) કોઇક દિવસ મુકતાનંદસ્વામીને અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને શ્રીહરિ એમ કહેતા હવા કે "તમારો તો નિશ્ચય હું રખાવું છું ત્યારે રહે છે. એમ કહીને વળી એમ બોલ્યા જે જેમ તમે ત્યાગી છો તેમ અમે પણ ત્યાગી છીએ. પણ જો અમે બે ચાર બાયડીઓ રાખી હોય, અને તેના છોકરાંઓ પણ

ઘણાં થાય. તેને તેડીને ફરતા હોઇએ, રમાડતા હોઇએ, અને તે અમારા ખોળા બગાડી × મુકતા હોય, તો તે તમને ઠીક પડે ?" મુકતાનંદસ્વામી કહે કે, "જેવું આમ દેખે ઠીક પડે છે તેવું તો ન પડે." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામીને પૂછતાં તેઓ કહે કે, "અમે તો તમારાં છોકરાંઓ રમાડવા મંડી પડીએ જેમ લોકમાં વાંઢા હોય તે લોકનાં છોકરાંઓ રમાડે તેમ" એમ કહીને મહારાજને હસાવ્યા.

(૨) એકવાર ગઢપુરમાં મહારાજ ખાંડનો શીરો પીરસતા હતા. તે વારંવાર પંકિતમાં ફર્યા પછે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "હે મહારાજ ! તમો જેટલો જમો એટલો અમે જમીએ." એમ કહીને મહારાજને શીરો જમાડવા સારૂ હોડ બાંધ્યો, એટલે મહારાજે એક મોટી તાંશળી ભરીને બ્રહ્માનંદસ્વામીના પતરમાં શીરો પીરસ્યો. અને એક મોટી તાંશળી ભરીને કપીલેશ્વરાનંદસ્વામીના પતરમાં પીરસ્યો, તે વીરભદ્રનો અવતાર કહેવાતા તેથી તે જમી ગયા અને કહે કે, "હજુ એક તાંસળી ભરીને બીજી વાર લાવો અને મહારાજને કહે કે તમે પણ તેટલો જમો." એટલે મહારાજે એક મોટી તાંસળી ભરીને બીજી વાર તેના પતરમાં શીરો પીરસ્યો; અને બોલ્યા જે, "અમારાથી તો આટલો બધો શીરો ન જમાય. "ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કપીલેશ્વરાનંદજીને કહે કે, "શાબાશ છે, વીરભદ્ર તુંને ! તેં તો મહારાજને હરાવ્યા."

(૩) ગઢપુરમાં એક વખતે શ્રીજી મહારાજે ગમાનજી પાળાને મુકતાનંદસ્વામીને અને બ્રહ્માનંદસ્વામીને એક રાત્રે બોલાવા મોકલ્યા. તેથી તે ગુમાનજીએ મુકતાનંદસ્વામીને આવીને કહ્યું કે; 'સ્વામી, તમોને શ્રીજી મહારાજ તેડાવે છે.' ત્યારે સ્વામી પુસ્તક વાંચતા હતા તે બાંધીને ઉઠયા એટલે ગુમાનજી કહે કે, 'હું બ્રહ્માનંદસ્વામીને બોલાવતો આવું.' ત્યારે મુકતાનંદસ્વામી કહે કે, તેઓ તો સદાય મહારાજની પાસે જ છે; ચાલો' પછી તેઓ મહારાજ પાસે આવ્યા. ત્યાં બ્રહ્માનંદસ્વામીને બેઠેલા જોયા. એવી રીતે મોટાઓનો મહિમા મોટાઓ સમજે.

(૪) એક વખત દરબારના ચોકનાં ખાટલા ઢળાવી એકેક ખાટલે ચાર ચાર સંતોને જમવા બેસારી, એક મોટા થાળમાં ખીરંજ, પુરી, શાક, વગેરે પીરસી, ચાર જણા વચ્ચે દરેકને મેલાવ્યો અને મહારાજ તેમાં

× હંગતાં મુતરતાં હોય.

વારંવાર પીરસતા જાય. ત્યાં સંતો વારમવાર પાણી પીવા માંડ્યા, એટલે શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "સંતો પાણી થોડું પીજો." એમ કહી વારમવાર પંકિતમાં ફરીને સંતોને ખૂબ જમાડ્યા. પછે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ કોઈકને પુછ્યું જે, 'માહી ઓરડામાં વસ્તુ કંઇ ખુટે તેમ છે? (ઓછી છે?)' ત્યારે તેણે કહ્યું કે માંહી પુરીઊં થઇ રહેવા આવી છે. એટલે બ્રહ્માનંદ સ્વામી કહે કે, 'હે મહારાજ! એકલું ગળ્યું શું ભાવે?' પછી મહારાજ પુરીઊં લેવા ગયા. પણ પુરીઊં થઇ રહી હતી, તે બીરંજ લાવ્યાને પીરસ્યો ત્યારે વળી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "મહારાજ! એકલું ગળયું શું ભાવે?" પછી મહારાજે ભાત લાવીને પીરસ્યો, અને ઉપર દુધ શાકર પીરસ્યાં. પછી સૌ સંતોએ ચળુ કર્યાં. એમ સ્વામીએ રમુજ કરી.

(૫) વીશનગરમાં નારાયણ કંસારાને અંતકાળ વખતે મહારાજ ધામમાં તેડી જવા બ્રહ્માનંદસ્વામી સાથે આવ્યા; ત્યારે તે કંસારે મહારાજને પ્રાર્થના કરી કે, "હે મહારાજ હું તો હમણાં જ હજી પરણ્યો છું. માટે મને હમણાં મેલી જાવ તો ઠીક" ત્યારે મહારાજ કહે, "તારી આવરદા નથી" ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "હે મહારાજ! એની સ્ત્રીની અર્ધી આવરદા તેને આપીને તેને મેલી જાઇએ. તેથી શ્રીજી મહારાજ સ્વામીના વચને તેને મેલી ગયા.

(૬) એક વખત ગઢડામાં અદ્‌ભૂતાનંદસ્વામી એક પુસ્તક લખાને આવ્યા; એટલે મહારાજે તેને થાળ આપ્યો, તે લઇને તેઓ ચાલ્યા, ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ કહ્યું કે, "હે મહારાજ આ દાસને કાંઇ મળશે?" ત્યારે મહારાજ કહે કે, "આજે દાસને કાંઇ નહિં મળે દાસને નિત્ય મળે છે. ને આ સાધુ પુસ્તક લઇને આવ્યા. તેને નિત્ય ક્યાં મળે છે? તે સારૂ દાસે તાણ કરવી નહીં. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ જાણ્યું જે આજે મહારાજની પ્રસાદી નહીં જડે, પછી સ્વામીશ્રી અદ્‌ભૂતાનંદજીસ્વામી પ્રેત્યે બોલ્યા જે; અદ્‌ભુતાનંદસ્વામી જેવા દયાળુ સાધુ તે મને પ્રસાદી આપ્યા વિના કાંઇ એકલા લઇને ખાય? એકલા ન જ ખાય! એ તો જરૂર આલે" પછી અદ્‌ભૂતાનંદસ્વામીએ થાળ હેઠો ઉતારીને. વાટકો ભરીને થાળમાંથી પ્રસાદી બ્રહ્માનંદસ્વામીને આપી, ત્યારે મહારાજ હસીને કહે કે, "કેવા દાસ ખંધા છે? જે ગરીબ સાધુ પાસેથી પણ પ્રસાદી લીધી" ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે એ તો બહુ જ દયાળુ છે;

તે દીધા વગર રહે જ નહીં." ત્યારે મહારાજ હસીને બોલ્યા જે, વાટ પડાવવી એ ઠીક નહી !" ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, "વાટ પડાવી કે રાજી કરીને લીધી?' એવી રીતે રમુજ કરીને મહારાજ, વાસુદેવ નારાયણના ઓરડામાં જઇને પોઢયા, અને બ્રહ્માનંદસ્વામી આદિક સૌ સંતો પોત પોતાને આસને ગયા,

(૭) કોઈ સમયે એક બાઈએ આવીને મહારાજને પગે લાગી અને ચરણ સ્પર્શ કર્યો; એ મહારાજને સારૂં ન લાગ્યું તેથી મહારાજે સોટી લઈને તેના બરડામાં મારી ને પછી પોતે મોઢા ઉપર લુગડું ઓઢી સુઈ ગયા, અને બોલ્યા કે, "બ્રહ્માનંદસ્વામી. અમને રીસ ચડી છે.' ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, મહારાજ! તમારી રીસ તો દુધનો ઉફાણો છે!" ત્યારે મહારાજે મુકતાનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "આ બ્રહ્માનંદસ્વામી અમારી રીસની ઠેકડી કરે છે." ત્યારે મુકતાનંદસ્વામી હાથ જોડીને કહે કે, "મહારાજ! એ સ્વામી ઠીક કહે છે." પછે મહારાજ કહે કે, "મુકતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું તો હવે ઠીક." પછી મહારાજ કહે કે, બ્રહ્માનંદસ્વામી તમે દુધનો ઉફાણો કહ્યો તે કેમ કહેવાય? "ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, દુધ ઉફાણે આવ્યું હોય, એટલે પાણી નાખે કે તરત બેસી જાય; પણ તમે તો અમને સમજાવવા સારૂ કહો છો. પણ તમારામાં તો કોઈ પ્રકારનો દોષ નથી."

(૮) ગઢડા પાસેના સુખપર ગામના હરિભકતો શ્રીજી મહારાજને તાણ કરીને પોતાને ગામ તેડી ગયા. ત્યાં વીવાહ હોવાથી ઘણાં માણસો ભેળાં થયાં હતાં, અને બાઈઓ સામસામા 'ફટાણા'ની રમઝટ બોલાવતાં તે સાંભળીને મહારાજ ઉદાસ થયા અને ત્યાં રહેવાનું નહીં ગમતાં વગર પુછે છાંના માના ત્યાંથી અચાનક રાત્રીમાં ચાલી નીકળ્યા: તથા ગઢડાના પાદરમાંથી પણ રાત્રીના વખતે છાના નીકળીને કરીયાણી થઇ સાળીંગપુરથી પણ છાના નીકળી બગડ ગામે થઇને લીંબલી ગામે છાના આવ્યા, ત્યાં સગરામ ભગત (વાઘરી)ના કુબામાં સંતાઈને રાત્રી રહ્યા. સુખપરના હરિભકતો ઠેઠ ગઢપુર સુધી પાછળ આવ્યા અને મહારાજની પુછા કરી મહારાજ વયા ગયાનું સાંભળી દાદાખાચર તથા બાશ્રી જીવુબા અને લાડુબા આદિક બાઇઓએ અન્ન ખાવાં બંધ કર્યાં અને કહેવા લાગ્યાં કે, "મહારાજ જરૂર ઉદાસ થઇને વનમાં વયા ગયા હશે. માટે મહારાજને ઝટ ગોતી લાવો.

જ્યારે મહારાજનાં દર્શન થાશે ત્યારે અમે સૌ અન્ન લઈશું." પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી દશબાર સાધુઓ સાથે ગોતવા નીકળ્યા, તે કારીયાણી સાળંગપુર થઇ લીંબલીએ આવી ત્યાંના ચોરામાં ઉતર્યા ત્રણ દિવસથી સહુ સાધુઓ પણ ભુખ્યા હતા. ત્યાં મુળજીશેઠ બજારમાં નીકળ્યા, તેણે બ્રહ્માનંદસ્વામીને દીઠા; એટલે ચોરા ઉપર જઇ દંડવત કરી પગે લાગીને બેઠા અને કહ્યું કે; "સ્વામી ! ઓચિંતા આંહી કેમ આવી ચડયા ? "ત્યારે સ્વામી કહે કે, મુળજી ! શ્રીજી મહારાજ રીસાઇને આ તરફ આવ્યાના વાવડ થયા છે, તો તમો મહારાજનો પતો ક્યાંક મેળવી આપો." એ સાંભળી મુળજી શેઠ કહે કે, "ભલે સ્વામી ! હું મહારાજનો તપાસ કરી તમને ખબર કરૂં છું. મુળજીને મહારાજ આવ્યાના ખબર હતા, પણ મહારાજે ના પાડી હતી કે કોઇને વાત કરીશ નહીં. પછી શેઠે સગરામ (વાઘરી) ભગતના કુબે જઇને મહારાજને વાત કરી જે, "બ્રહ્માનંદસ્વામી તમને ગોતવા નીકળ્યા છે, તે આંહી આવી ચોરામાં ઉતર્યા છે, અને તે ત્રણ દિવસના ભુખ્યા છે. ત્યારે શ્રીજી કહે કે તેમને ખવરાવો." પછી સ્વામીને તે દિવસે એકાદશી હોવાથી ઉપવાસ હતો; તેથી ફરાળ માટે તલને ગોળ લાવી આપ્યાં. તેનું સહુ સાધુઓએ ફરાળ કર્યું. પછી શ્રીજી મહારાજે સ્વામીને તેડાવ્યા, તેથી સ્વામી એક સાધુને સાથે લઇ સાગરામને કુબે ગયા. ત્યાં મહારાજનાં દર્શન થતાં દંડવત કરી પગે લાગી પ્રાર્થના કરી કે "મહારાજ ! ગઢડા બાયુંએ અને દાદાખાચર આદિ મોટા હરિભકતોએ તથા સાધુઓએ આજ ત્રણ દિવસથી અન્ન મેલી દીધાં છે. માટે હવે ચાલો ગઢડે, હાથી કુબામાં ન હોય.' આમ કહીને મહારાજનું કાંડુ ઝાલી કુબામાંથી બહાર લાવી સૌ સંતો સાથે મહારાજને ગઢપુર તેડી લાવ્યા ત્યારે સહુએ મહારાજનાં દર્શન કરીને અન્ન લીધાં. સાંજે સ્વામીએ કીર્તનમાં ગાયું કે * જેને ઘીરે રજની તમે જાગ્યા, કોણ હતી તેની જાડતલી ? વ્હાલા પુછું એક વાતડલી."

(૯) + એક વખત ગામ કારેલામાં મુકતાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદ-

---

* આગળ આવી ગયેલી કાણોતરની લીળામાં પણ આ કીર્તન આવેલું છે; તે પાઠાંતર છે. પણ એ કીર્તન સગરામ વાઘરીના કુબે રાત રહ્યા તેને વધું બંધ બેસતું છે

+ આ વાત પણ આગળ આવી ગઈ છે, પરંતુ તેમાં ને આમાં ઘણો ફેરફાર હોવાથી પાઠાંતર જાણીને લખવામાં આવી છે.

સ્વામી બન્ને આવ્યા. તે ગામનો બાવો ઘણો જ દ્વેષી હોવાથી તેની જગ્યામાં બંનેને તેડી ગયો; અને બહુ જ હેત બતાવી આસન આપી બેસાર્યા. પછી કમાડ બંધ કરીને એક છરો પાણા ઉપર ઘસતો જાય અને બોલતો જાય કે, "સાલે મુંડીએ, સબ દેશ બગાડ દીઆ. જીવનમુક્તા બડા પાખંડી હૈ. આજ ઠીક મુંડીઆ હાથ આયા હે, યે દોનુંકા નાક કાન કાટના હૈ," એમ કહેતો જાય ને છરો ઘસતો જાય. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ મુક્તાનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "સ્વામી, આ બાવો જરૂર આપણા નાક કાન કાપશે." મુક્તાનંદસ્વામી કહે કે, "આ દુનિઆમાં નબળાં કામ કરે તેના નાક કપાય છે; તો આપણાં તો ભગવાન અર્થે કપાય છે ? માટે ભગવાનને સંભારી કીર્તન બોલો," પછી બન્ને કીર્તન ગાવા લાગ્યા. તે સાંભળીને તે ગામનો મુખી રાઘવજત હતો તે ત્યાં આવ્યો ને કમાડ ઉઘાડવા કહ્યું. ત્યારે બાવો બોલ્યો કે "યે મુંડીયા દોનુંકા નાક કાન કાટના હે. અબ કમાડ નૈ ખોલું !" જત કહે "સાલા ઉઘાડ નહિં તો કમાડ ભાંગી નાખીશ." એમ કહી કમાડને પાટું મારતાં બાવે આવી કમાડ ઉઘાડયાં; ને સ્વામીને પગે લાગી ભજન સાંભળ્યાં એટલે સ્વામી કહે કે, આ બાવો તમારા ગયા પછી અમારાં નાક કાન જરૂર કાપશે. છરો ઘસી તૈયાર રાખ્યો છે." તે સાંભળી તે રાઘવજત કહે કે"તે બાવાનો શ્યો ભાર છે." એમ કહી બાવાને કહ્યું કે, "હરામખોર ! સાલે, જો સંતનાં નાક કાન કાપવાનું તું કહીશ તો હું તારા નાક કાન કાપી નાખીશ. એમ કહી બંને સંતોને તે જગ્યામાંથી બહાર લાવીને પોતે સાથે ચાલી સામેના ગામ સુધી મેલવા ગયા. પછી બન્ને સદગુરૂઓ રાજી થઇને કહે કે,"તમે જે માગો તે અમે આપીએ." પછી તે જત કહે કે, "મહારાજ ! મારી કોઠીમાંથી જાર ખુટે નહીં, તે હું માંગુ છું." ત્યારે તે બંને સદગુરૂઓ કહે કે, "જા, અમારા ગુરૂના પ્રતાપે તારી કોઠીમાંથી જાર નહિં ખુટે. સાણેથી દાણા કાઢજે અને અંતકાળે અમે બંન્ને તને તેડવા આવશું." અવું પક્ષ રાખ્યાનું ફળ તેને આપ્યું.

(૧૦) શ્રીજી મહારાજે 'બ્રહ્માનંદ સ્વામીને કહ્યું કે, "તમે તમારા મંડળ સહિત ધ્રાંગધ્રા જાવ ! અને ત્યાં ત્રણ દિવસ રહેજો અને સ્વામિનારાયણ ભગવાનનો અવતાર છે, માટે તેનો આશરો કરશો તો કલ્યાણ થશે, એવી વાત કરીને અમારી પ્રસિદ્ધિ કરજો." પછી સ્વામી પોતાની સાથે સાઠ સાધુઓનું મંડળ લઇને ધ્રાંગધ્રા પધાર્યા ને ત્યાં 'રામમહોલ'માં ઉતર્યા. સ્વામીએ પોતાના સાધુઓને સમજાવેલ કે, "અહીં ત્રણ દિવસ આપણે રોકાવું

છે. માટે છાનું ભજન કરજો. રામમહોલના મહંતબાવાને ખબર પડવા દેવી નથી. પછી રામમહોલના બાવાએ તીર્થવાસી સાધુ જાણીને ઉતારા કરાવ્યા ને શીરાપુરીની રસોઇ કરાવીને બે દિવસ ખુબ જમાડયા બીજા દિવસની રાત્રે એક હિંદુસ્તાની સાધુ સ્વામીના મંડળમાં હતા, તે વેલા ઉઠી લઘુ કરવા જતાં અંધારામાં ઠેબાં ખાતાં સ્વામિનારાયણ, સ્વામિનારાયણ, નામ લેવાઇ ગયું તે મહંતબાવાએ સાંભળતાં જાણ્યું કે આ તો રામાનંદી સાધુ નથી, પણ સ્વામિનારાયણીયા લાગે છે. પછી તે બાવે સ્વામીને જગાડીને કીધું કે "અત્યારે ને અત્યારે તમે અમારી જગ્યા બહાર નીકળી જાવ. ત્યારે સ્વામી કહે કે, "અમે અત્યારે રાત્રીમાં બહાર નીકળશું નહિં સવારે નીકળશું. "ત્યારે બાવે તે વખતે જઈને દરબાર પાસે કહ્યું કે મારા રામમહોલમાં સ્વામિનારાયણના સાધુ પેસી ગયા છે, તેને બહાર કાઢો. તે અત્યારે નીકળતા નથી. ત્યારે દરબારે કહેવરાવ્યું કે, "સવારે તેઓ નીકળશે.' એટલે તે બાવો કહે કે "ના અત્યારે ને અત્યારે તેને ત્યાંથી કાઢી મેલો." પછી દરબાર કહે કે, "તઓ સવારે નીકળશે, પણ તારે બહુ ઉતાવળ હોય તો તેઓ પણ સાધુ છે, તો તેને જગ્યાની કુંચીઓ આપી દીયો ને તમે નીકળી જાવ આવું સાંભળીને તે બાવો પાછો આવ્યો. ત્યાં પરોઢિઉં થતાં સ્વામી સાધુઓ સહિત જગ્યાની બહાર રામમહોલની ઓસરી ઉતરાદી છે, ત્યાં ઉતરી નાઈ ધોઇ પુજા કરી ઠાકોર જમાડયા અને દિવસ ઉગ્યે ત્યાંથી ચાલી નિકળ્યા તે ચાલતાં હરિપરા પાસે એક વાવ છે ત્યાં આવ્યા. ત્યાં રામમહોલ વાળો એક બાવો પછવાડેથી એક તલવાર લઇને લુંટવા આવ્યો. તે તલવાર હેઠી મેલી, બન્ને હાથે સાધુઓની ઝોળીઓ લુંટવા લાગ્યો. તો તેમાંથી શું નીકળે ? ઠાકોરજી ની પૂજાની પેટી અને વસ્ત્ર હતાં પછી બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે. "બાવાજી, તમારા આ હથીયાર નીચે પડેલ છે, તે તમારી પાસે હાથમાં રાખીને પછે લુંટો નહીં તો અમારા આ ૬૦ સાધુઓમાં શૂરવીર ઘણાક છે તે તમારી જ તરવારથી તમારૂં માથું કાપશે. (એમંડળમાં દેવીવાળા મગનીરામ પણ ભેળા હતા. તે ઘણા રાતા પીળા થતા હતા તેને જોઇને સ્વામીએ તે બાવાને કહેલ હતું) પછી બાવો પાછો ચાલ્યો: ગયો; ને સ્વામીએ તે મગનીરામ દેવીવાળાને સાધુના ધર્મ સંભળાવી શાન્ત પાડયા ને ત્યાંથી ચાલ્યાને સંતરામગ્રી ગામે આવ્યા ત્યાં શ્રીજી મહારાજ બીરાજે છે, તેવા ખબર થતાં સહુ તે ગામમાં ગયા ને મહારાજને દંડવત કરી પગે લાગી સ્વામીએ બધી વાત કરી, તેથી મહારાજ સહુ સંતોને બાથમાં લઇને મળ્યા, અને બહુ જ વખાણ કરવા લાગ્યા કે,

"તમે કદરજ જેવા, સનકાદિક અને નાદરજી જેવા છો, માટે તમને આ બ્રહ્માંડમાં કોઇ નહીં જીતે તમારી ક્ષમા વડે શત્રુ માત્ર નાશ થઇ જાશે, અને તમારા દ્વેષી અસુરોનો પણ નાશ થઇ જશે.

(૧૧) સદગુરૂ શ્રી અવિનાશાનંદસ્વામી કૃત શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીનો

દોહો

બ્રહ્મમુનિ ભાનુ સમ, મુકત, પ્રેમ, દો ચંદ,
ઔર કવિ ઉડુગન સમા, કહે અવિનાશાનંદ.

(૧૨) એક વખત શ્રીજી મહારાજ રીસાયા, તે કોઇથી પાસે જવાય નહીં, કોઈને બોલાવે નહીં, જમવા પણ આવે નહીં. આમ બપોરના બે વાગ્યા સુધી કોઇએ દરબારમાં ખાધું નહીં. પછી દાદાખાચરના સસરા પક્ષે શાળા નાગમાલા નામના જાડા કાઠી દાદાખાચર ભેળા રહેતા હતા તે બીતા બીતા મહારાજ પાસે જઇને "જમવા પધારો" તેમ કહે. ત્યાં મહારાજ તેના સામા ડોળા કાઢે, એટલે તે પાછે પગે પાછો ભાગે અને અંગ મરોડીને કેટલાં એક ટીંખળ કરી પાછો કહેવા જાય. ત્યાં વળી મહારાજ ડોળા કાઢે. એટલે તે પાછો ભાગે વળી અંગ મરોડી કેટલાક ટીંખળ કરે પણ મહારાજ રાજી ન થાય તે વાતની ખબર દાદાખાચરે બ્રહ્માનંદસ્વામીને કરી. તેથી સ્વામીએ મહારાજને મનાવવા માટે બાવાના જેવો વેશ લીધો શરીરે રાખ ભુંસી અને કેડે સીંદરી પરોવી ઠીકરાના પાટુડા-દોણુકા-લોટકા ને નાંનાં હાંડલાં બાંધ્યાં; પગે ઘુઘરા બાંધ્યા, તેમજ કેડે ઘુઘર માળ બાંધી, અને મોટુંને જાડું હરણનું શીંગડું ધોકા જેવું લીધું. માથે ભીંડીની જટાઅને ભીંડીની ડાઢી બાંધી, હાથમાં એક ચીપીઓ લીધો અને એક ભગવી ધજાનું નિશાન લીધું, એવે વેશે મહારાજ પાસે આવીને મહારાજને નમસ્કાર કરીને બોલવા માંડયા જે, "નમો સહજાનંદને, નમો મુકતાનંદને, નમો નિત્યાનંદને, નમો નાગમાલાને, નમો નાગમાલાના ચુલાને, અને નમો નાગમાલા કુલાને'! એમ બોલી નાગમાલા પાસે જઈ, કેડે બાંધેલાં હાંડલાને ધોકો માર્યો કે તે હાંડલું નાગમાલો વાંકો વાંકો હાલી ટીંખળ ડીલ મરોડીને કરતો હતો, તેના માથે ફોડયું. વળી સ્વામી નાગમાલાને પ્રદક્ષિણ ફરીને, ઉપર પ્રમાણે ફરી બોલીને વળી ધોકો, મારી બીજું હાંડલું તેના માથે ફોડી ઘુઘરા બજાવે અને ચીપીઓ પછાડે નાગમાલો ભાગે તો તેને પકડી તેજ જગ્યાએ પાછો લાવી ઉભો રાખી પ્રદક્ષિણા કરીને ઉપર પ્રમાણે બોલે એમ ત્રીજી વખત સ્વામી

બોલ્યા કે, "નમો સહજાનંદને, નમો મુકતાનંદને નમે નિત્યાનંદને, નમો નાગમાલાના ચુલાને, નમો નાગમાલાના કુલ્લાને ! એમ બોલી માથે હાંડલુ ફોડી ઘુઘરા ખખડાવી ચીપીયો પછાડી આલેક ! એમ ઉચ્ચે સાદે બોલ્યા. ત્યારે શ્રીજી મહારાજ હસીને બોલ્યા! જે, સ્વામી આવુ શું બોલ્યા ? ત્યારે સ્વામી કહે કે, મહારાજ ! આ નાગમાલાના પદનું એવુંજ નામાચરણ વળે છે. જુવોને હજી આ નાગામાલો કેવો પાછે પગે ચાલી ઢીંઢું મરડીને નાચ કરે છે. એમ કહીને સ્વામી નાગમાલાને પકડવા દોડયા તે તેને ઝાલીને તેના માથે વધેલાં હાંડલાં દોણકાં કુરડાઓ વગેરે ધોકા મારી મારીનેં તમામ ફોડી ઠીકરાંનો એક મોટો ઢગલો કર્યો!; અને મહારાજને વિનંતી કરી કે, મહારાજ હવે તો રોંઢા ટાણું થયું છે; તો આ અલેકીઆ બાવાને કૃપા કરી થાળની પ્રસાદી આપો. એમ બોલી ઉંચે સાદે ત્રણવાર આલેક આલેક આલેકની ગર્જના કરી તાંડવ નૃત્ય કર્યું એથી મહારાજ ખૂબ હસ્યા. પછે દરબારમાં જમવા પધાર્યા અને શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામી ગંગાજળીએ જઇને ન્હાયા ને ત્યાં લુગડાં બદલાવી મહારાજ પાસે આવી દંડવત્ કર્યા. એટલે મહારાજે પ્રસાદીનો થાળ આપ્યો. અને કહે કે, "સ્વામી ! આમાંથી નાગમાલાને પ્રસાદી દેજો." એટલે સ્વામી કહે કે, "ના મહારાજ ! દાખડો મારો છે; એને તો મેં ઘણાંય હાંડલાં, દોણકાં, પાટુડાં, કુરડા, વગેરે દીધા છે." પછી મહારાજે નાગમાલાને બોલાવી બીજી પ્રસાદી આપી. એવી રમુજ કરીને મહારાજની ઉદાસી ટાળી રાજી કર્યા હતા.

શ્રીજીને સર્વોપરી સમજવામાં શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામી સદ્ગુરૂ શ્રી નિત્યાનંદસ્વામીના પક્ષમાં રહ્યા તે હકીકત

(૧૩) સત્સંગી જીવન લખાતી વખતે શ્રીજી મહારાજના સ્વરૂપનું નિરૂપણ કરવા વખતે સદ્ગુરૂ શ્રી નિત્યાનંદસ્વામીએ શ્રીજી મહારાજને સર્વ અવતારના અવતારી, સર્વ કારણના કારણ, પૂર્ણ પુરૂષોતમ નારાયણ, સર્વોપરી સમજીને લખવા આગ્રહ કર્યો; પણ શ્રીજી મહારાજે તેમ લખવાની ના પાડી. તેથી શ્રીજીની આજ્ઞા મુજબ દિનાનાથ ભટે પણ અન્ય અવતારો (રામ કૃષ્ણાદિક) જેવા લખ્યા. એ વાતની જાણ શ્રી નિત્યાનંદસ્વામીને થતાં સ્વામીએ ભટજી પાસે આવી લખેલાં પાનાં વાંચવા લીધાં ને તે વાંચીનેં તે પાનાંઓ ફાડીને ફેંકી દીધાં. તેથી ભટજી કહે કે, સ્વામી, મારો દાખડો શ્લોકો રચવાનો એળે ગયો ને શ્રીજી મહારાજ ઠબકો દેશે તે વળી જુદો. ત્યારે સ્વામી કહે કે ભલે ઠબકો દીએ; પણ હું તેમ લખવા નહિ દઉં. જો મારી આજ્ઞા વિના તમો પણ

લખશો તો હું તમને આંહીથી કાઢી મેલીશ અને મહીસાગરને ઓળંગીને (આમોદના હોવાથી) આ બાજુ આવવા નહીં દઉં." એપછી સર્વે હકીકત ભટજીએ શ્રીજી મહારાજને કહી સંભળાવી. તેથી શ્રીજી મહારાજે સંતોના આસને આસને ફરીને પુછ્યું જે, નિત્યાનંદ સ્વામી અમારા સામા પડ્યા છે ! તમે અમારા પ્રક્ષમાં રહેશો કે તેમનો પક્ષ રાખશો ?" ત્યારે સર્વ સંતોએ કહ્યું કે "હે મહારાજ, અમે તો તમારી આજ્ઞાને આધિન છીએ. તમારા વચનમાં અને તમારા રાજીપામાં અમે કલ્યાણ માન્યું છે." એમ સાંભળી મહારાજ આસને પધાર્યા. તે પછી જ્યારે અર્ધી રાત્રી ગઇ ત્યારે ડુંગરજી પાર્ષદને મોકલી સદ્ગુરુ શ્રી મુકતાનંદસ્વામીને અને સદ્ગુરુ શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીને પોતાની પાસે તેડાવ્યા. તેઓ બંને આવ્યા પછી શ્રીજીએ કહ્યું કે, "આ નિત્યાનંદસ્વામી અમારા સામા પડ્યા છે. તેનું હવે કેમ કરવું ?" ત્યારે મુકતાનંદસ્વામી કહે કે, "હે મહારાજ ! જેમ આપની મરજી હોય તેમ કરો." તે સાંભળી બ્રહ્માનંદસ્વામીએ શ્રી મુકતાનંદસ્વીમીને કહ્યું કે, "સ્વામી નિત્યાનંદસ્વામી કહે છે તેમ કરવાનું કહોને? ત્યારે શ્રી મુકતાનંદસ્વામી કહે કે, "મારાથી એમ ન કહેવાય. તમે કહો." ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે જે,"મહારાજ મને પુછે તો તો હું મહારાજને એમજ કહું." તે સાંભળીને શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "અમારે તો એટલું જ પૂછવાનું છે કે, "તમે અમારા પક્ષમાં રહેશો ? કે, નિત્યાનંદસ્વામીના પક્ષમાં રહેશો ? એ કહો. ત્યારે શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "મહારાજ નિત્યાનંદસ્વામીનું કહેવું સાચું છે. તેથી મારો આત્મા તો નિત્યાનંદસ્વામીના પક્ષમાં છે અને આ દેહને તો આપનાજ પક્ષમાં રાખવો પડશે." પછી શ્રીજી મહારાજ બોલ્યા જે, "અમારે દેહનુંજ કામ છે; આત્મા ભલે નિત્યાનંદસ્વામીના પક્ષમાં રાખો." એમ કહી બન્ને સદગુરૂઓ આજ્ઞા મળતાં પોતાને આસને ગયા.

સવારે સભા કરી મહારાજે આજ્ઞા કરી જે,"જે સંતો અમારા વચનમાં તત્પર હો અને અમારા પક્ષમાં રહેવા રાજી હો, એટલા સંતો અમારી પાસે આવીને બેસો. અને જેને નિત્યાનંદસ્વામીના પક્ષમાં રહેવું હોય, તે ભલે તેમના ભેળા બેસે. કોઇ અમારી મહોબતમાં તણાસો નહીં." ત્યારે સહુ સંતો મહારાજની પાસે જઈ બેઠા. તેથી "નિત્યાનંદસ્વામી એકલા થઇ રહ્યા

શ્રીજી મહારાજ કહે"નિત્યાનંદજી ! હવે તમો એકલા થઇ રહ્યા ! અમારૂં માનો અને જેમ લખાએ તેમ હા પાડો. આ બધાય અમારૂં વચન

માને છે ને તમે નથી માનતા. તો એગાંથી ઠીક નહિં થાય." ત્યારે **નિત્યાનંદસ્વામી** કહે કે, "મહારાજ હું પણ આપના વચનામાં જ છું. કદાચ આપની મોટપ કહેતાં દુઃખ આવશે તો તે હું સહન કરીશ પણ બીજા અવતારો જેવું આપનું વર્ણન લખવા નહિ દઉં.' પછી મહારાજે પાર્ષદ ભગુજીને અને ડુંગરજીને આજ્ઞા કરી કે, "**આ નિત્યાનંદસ્વામી** અમારૂં વચન માનતા નથી ને અમારા આડા આવે છે, તેથી તેનું સત્સંગમાં કામ નથી. માટે તમો અમારે વચને કરીને તમારા બીજા પાર્ષદો સાથે લઇને તેઓને મહા વિકટ **વનમાં** મેલી આવો કે તે પાછા આવે નહીં. તેને અમો દેસવટો દઇએ છીએ." **શ્રીજી** આજ્ઞા શિરે ચઢાવી બન્ને પાર્ષદો **નિત્યાનંદસ્વામી** પાસે આવ્યા ને કહ્યું કે, 'સ્વામી, ઉઠો ! તમને વનમાં મેલી આવવા (દેશવટો દેવા)ની **શ્રીજી** મહારાજની આજ્ઞા થઇ છે.

સુરોખાચર ત્યાં બેઠા હતા, તે ને ઉપરની વાત સાંભળીને **શ્રીજી** મહારાજને કહ્યું કે 'હે મહારાજ ! આ **પાર્ષદો** જંગલના અજાણ્યા છે, તે ક્યાં મેલી આવશે ? માટે જો આપ આજ્ઞા કરો તો હું મારા **દસ પસાયતાઓ આવા** કામમાં બહુજ કુશળ છે, તે સ્વામીને ઘોડે બેસારીને પોતે પણ ઘોડે ચડીને અઘોર જંગલ (ગીરમાં)માં મેલી આવે.' * ત્યારે **બ્રહ્માનંદસ્વામી** કહે કે, 'મહારાજ ! **સુરોખાચર** ઠીક કહે છે.' તેથી **મહારાજ** કહે કે, '**સુરાખાચર** તમે જલ્દી પસાયતાઓને ઘોડાઓ સાથે મોકલો પછી **સુરાખાચરે** પસાયતાઓને મળી બધી વાતની સમજુતી આપી. ઘોડાંઓ સાથે મહારાજશ્રી પાસે મોકલ્યા, એટલે મહારાજે આજ્ઞા કરતાં **નિત્યાનંદસ્વામી** મહારાજનાં દર્શન કરી પગે લાગી ઘોડે બેસી તેના સાથે ગયા. એ સહુના સાથે દશબાર ગાઉ આડાઅવળા ફર્યા, ત્યાં રાત્રી પડી જતાં **બ્રહ્માનંદસ્વામી** અને **સુરાખાચરના** સંકેત પ્રમાણે પસાયતાઓએ સાથે આપેલા ચોખા ટીમણની માટલી સ્વામીને જમાડીને અર્ધી રાત્રી પછી ગામમાં પાછા લાવીને એક એકાંતની ઓરડીમાં **બ્રહ્માનંદસ્વામીએ** અને **સુરાખાચરે** સ્વામીનું આસન ત્યાં કરી રાખેલ,

---

* આગલી રાત્રે સદ્‌ગુરુ **બ્રહ્માનંદસ્વામીએ સુરાખાચર** ના સાથે સંકેત કરેલો હતો કે, **શ્રીજી** મહારાજ **નિત્યાનંદસ્વામીને** સત્સંગમાંથી જવાની આજ્ઞા કરે, તો તમો કાંઇક કાઢી કળા **કરજો;** ને સ્વામીને સંતાડી રાખજો. મહારાજની રીસ તો દુધનો ઉફાણો છે, વગેરે તેથી **સુરાખાચરે** ઉપરની કળા કરેલ હતી.

ને જળ પાણી ભરાવી રાખેલ, ત્યાં સ્વામીને અંદર બેસારી માથે તાળું વાસી કુંચી સુરાખાચરે રાખી.

બીજે દિવસે સભા થઇ ત્યારે મુકતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, "હે મહારાજ આજ સભા શોભતી નથી, કેમકે સભાનું ભૂષણ હતું તે ગયું." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "ત્યાગીને વળી ભૂષણ શું હોય?" ત્યારે મુકતાનંદ સ્વામીએ કહ્યું કે, "મહારાજ! નિત્યાનંદસ્વામી તો આ સભાનું અમૂલ્ય ઘરેણું હતું. એવા સાધુ અનંત કોટી બ્રહ્માંડમાં ગોત્યા પણ જડે નહિં. એવા સદ્‌ગુરૂને વગર વાંકે કાઢી મુકયા, તે ઠીક ન થયું." ત્યારે મહારાજ કહે કે, "સ્વામી! અમે તો તમોને ને બ્રહ્માનંદસ્વામીને અર્ધી રાતે બોલાવી પૂછ્યું હતું. ત્યારે તમો બોલ્યા હોત તો આમ ન થાત." સ્વામી કહે કે, "હા મહારાજ! મને પણ આવી ખબર નહિં કે તમો આવી લીલા કરશો. બ્રહ્માનંદસ્વામીને તો કહેવાની મરજી હતી, પણ તમે ના પાડેલી તેથી તે પણ બોલ્યા નહીં" એ સાંભળીને બ્રહ્માનંદસ્વામી કહેવા લાગ્યા કે, "મહારાજ મારો આત્મા ચાલ્યો ગયો છે ને દેહ આંહી પડયો છે; તો આ આત્મા વિનાના દેહને ઝાઝીવાર રખાય નહિં, કંઇક વહેલે કરો" એમ કહી બ્રહ્માનંદસ્વામી બહુજ દિલગીર થઇ ગયા. અને શ્રી મુકતાનંદસ્વામી પણ દિલગીર થઇ ગયા. તે જોઇને શ્રીજી મહારાજ કહે કે, "સ્વામી! એ અમારી ભુલ થઇ, અમને ગોપાળાનંદસ્વામીએ અને ગુણાતીતાનંદસ્વામીએ પણ કહેલું હતું કે, નિત્યાનંદસ્વામી ઠીક કહે છે. પણ અમે તેમને પણ કહેલ કે, "અમને ઠીક પડશે તેમ કરશું. એટલે તેઓ પણ કંઇ બોલ્યા નહીં. અને હવે આમ થયું, હવે નિત્યાનંદસ્વામી પાછા આંહી કયાંથી આવે? એને કોણ લાવે? અમે એ સ્વામીનાં દર્શન કર્યા વિના થાળ જમશું નહી." એમ કહી પાર્ષદોને બોલાવી સ્વામીને શોધી લાવવાનું કહેતાં સુરોખાચર કહે કે, "મહારાજ! એ પાર્ષદો કયાંથી ખોળી લાવશે? એ તો જે સુકી આવ્યા હોય તે જાય, તો તેને ખોળી લાવે." પછી મહારાજની આજ્ઞા થતાં પસાયતાઓને ખોળવા મોકલ્યા, પસાયતાઓ કહે કે, "મહારાજ! એ વિકટ વનરાઇમાં (ગીરમાં) સાવજ દીપડાઓના રેઠાણમાં આવી અંધારી એક રાત્રી વીતી જતાં તે સ્વામી હવે કયાંથી ત્યાં હોય? અમે ખોળી લાવશું એવું માથે નથી લેતા; પણ બનતી મહેનત કરશું" મહારાજ કહે કે, "જો તમે સ્વામીને ખોળી લાવશો, તો તમારૂં કલ્યાણ આ મુકતાનંદસ્વામીની હારે કરીશું ને અંતકાળે તેડવા આવીશ" તે સાંભળીને પસાયતાઓ મહારાજને પગે

લાગીને ઘોડે ચડીને ચાલ્યા. તે દસબાર ગાઉ આમ તેમ ફરીને મોડી રાત્રે પાછા ગામમાં આવી સ્વામીને ઓરડીમાંથી જગાડીને મહારાજ પાસે લઇ જવા સ્વામીને ઘોડે બેસાર્યા. મહારાજ રાત્રી સુધી થાળ જમ્યા નહોતા. ને સર્વે સભા ઉદાસ થઈને બેઠી હતી. તેવામાં સ્વામી સાથે પસાયતા આવ્યા, અને કહે કે "મહારાજ! અમે જે જગ્યાએ સ્વામીને મેલ્યા હતા તે જગ્યાએ આપશ્રીના પ્રતાપે સ્વામી બેઠા બેઠા સ્વામિનારાયણ-સ્વામિનારાયણ નામની ધુન્ય કરતા હતા. એ અવાજ ઉપરથી અમે ત્યાં ગયા અને આંહી તેડી લાવ્યા છીએ. એ સાંભળી મહારાજે પસાયતાઓને મોક્ષનો વર આપ્યો અને નિત્યાનંદસ્વામી દંડવત્ કરતા હતા તેને ઉભા કરી બાથમાં ચાંપીને બહુજ હેતથી મળ્યા. પછી મહારાજ થાળ જમ્યા. અને પ્રસાદી નિત્યાનંદ સ્વામીને આપી. બ્રહ્માનંદસ્વામીને કહ્યું કે, "કેમ સ્વામી, હવે તમારા દેહમાં આત્મા આવ્યોને? ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી કહે કે, હા મહારાજ! હવે દેહમાં આત્મા આવ્યો. પછી મહારાજ મુકતાનંદસ્વામી તથા બ્રહ્માનંદસ્વામી તથા ગોપાળાનંદસ્વામી તથા ગુણાતીતાનંદસ્વામીને કહે કે, "કેમ સદગુરૂઓ હવે તમે સહુ રાજી થયાને? ત્યારે મુકતાનંદ સ્વામી કહે કે, "હા મહારાજ, અમો તો આપ રાજી તેમાં અમો સહુ રાજી પછી સહુ સંતો ઉભા થઇ સદગુરૂ શ્રી નિત્યાનંદસ્વામીને મળ્યા.

(શ્રી સ્વામિનારાયણ દિગ્વિજય અંક સને ૧૯૪૨માંથી)

(૧૪ ધ. ધુ. આદિ આચાર્ય શ્રી રઘુવીરજી મહારાજશ્રીના હજુરી પાર્ષદ સાંખ્ય યોગી ત્યાગી અર્જુનભગત પૂર્વાશ્રમમાં પોતાને ત્યાં ગાયો ખૂબ હોવાથી દુધ ખૂબ પીતા. ત્યાગી થયા પછી દુધ નહીં મળતા મનમાં દરરોજ દુધ નો સ્વાદ પૂર્વાશ્રમનો સાંભરી આવે ને તેના ઘાટ સંકલ્પ બંધ ન થાય શ્રીજી મહારાજ વડતાલ પધારતાં, એ ભગત પણ સાથે હતા. નીંગાળાની નદીમાં મહારાજે માણકી ઘોડીને પાણી પાવા ઉંભી રાખી ત્યાં કાંઠા ઉપર ગોવાળીઆઓ દિવસ ઉગ્યામાં દુધ રોટલાની શીરામણી કરતા જોઇને અર્જુન ભગતને દુધના ઘાટ થવા માંડયા, શ્રીજી મહારાજે તે ઘાટ અંતર્યામી રીતે જાણ્યા; અને ઘોડીએ પાણી પીધા પછી ચાલતાં તે ભગતને મહારાજે વાત પુછી એથી તે કબુલ થયા અને એ દુધના ઘાટ સંકલ્પો ટાળવા શ્રીજી મહારાજની પ્રાર્થના કરી મહારાજે તેના ઉપર દયા લાવીને કહ્યું કે. "અર્જુન ભગત! સદગુરૂ બ્રહ્માનંદસ્વામીનાં હરિજન સાચારે જે ઉરમાં હિંમત રાખે, એ કીર્તનોનાં ચારે પદો આપણે વડતાલ પહોચીએ ત્યાં સુધી એ કીર્તનના શબ્દોમાં વૃત્તિ રાખી

સમજી અને ગાતા જાશો, તો તમારાએ બધા ઘાટ સંકલ્પ બંધ થઈ જશે એ વરદાન મેળવી અર્જુન ભકતે એ કીર્તન વરતાલ પહોંચતાં સુધીમાં તેમાં વૃતિ પરોવી ગાયા તેથી અનેક પ્રકારના તમામ ઘાટ સંકલ્પો શ્રીજી પ્રતાપે બંધ થયા હતા. એવાએ શ્રીજી પ્રસાદીના ઉત્તમ + કિર્તનોનો દિવ્ય મહિમા જણાવ્યો.

(૧૫) સદગુરૂ શ્રી અખંડાનંદ બ્રહ્મચારીએ રચેલુ 'પુરૂષોતમ કવચ ૪૫ શ્લોકોનું છે. તેમાં શ્લોક ૨૬ અને ૨૭માં ચારે સદગુરૂઓનો મહિમા કહે છે:-શ્લોકાર્થે- (૧) સદગુરૂ શ્રી મુકતાનંદસ્વામી દુર્જન પુરૂષના સમાગમથી મારી રક્ષા કરો, (૨) સદગુરૂ શ્રી ગોપાલાનંદસ્વામી દેહાભિમાન થકી મારી રક્ષા કરો; (૩) સદગુરૂ શ્રી બ્રહ્માનંદમુની સમગ્ર કુસંગ થકી મારી રક્ષા કરો અને (૪) સદગુરૂ શ્રી નિત્યાનંદમુનિ દેહ ને દેહના સંબંધિને વિષે જે સ્નેહ તે થકી મારી રક્ષા કરજો. (પુરૂષોતમ કવચ)

(૧૬) શ્રીજી મહારાજ ઓળા ગામ આવ્યા, ત્યાં વડલી નીચે પલંગ બીછાવ્યો હતો ત્યાં બીરાજ્યા ને સંતોને ગરબીઓ ગાવા આજ્ઞા કરતાં સંતો ગાવા લાગ્યા. એ વખતે બ્રહ્માનંદસ્વામીએ "લાગ્યો મારે નટવરથી નેડો," એ પદો નવાં રચી શ્રીજીને સંભળાવ્યાં, સ્વામી ગાય ને સંતો ઝીલે એમ ત્યાં ગરબીઓ ગવરાવી. (આધારાનંદ ઉર્ફે સિદ્ધાનંદસ્વામીના ગ્રંથમાંથી)

(૧૭) આ નીચેનાં બે એકલીયાં પદો જુદા જુદા રાગનાં છે. તે કચ્છ ભુજમાં શ્રીજીની લીળાનાં પદો એ નામની છાપેલી જુની પ્રત મળતાં અહીં આપવામાં આવ્યાં છે. તેમાં પ્રથમના પદની હકીકતમાં લખેલ છે કે, "એક સમે શ્રીજી મહારાજ અક્ષર ઓરડીમાં રીસાઇને પોઢયા હતા. સભાનો વખત થયો એટલે સાધુ બ્રહ્મચારી પાર્ષદો દર્શને આવ્યા; તો પણ શ્રીજી મહારાજ કાંઇ બોલ્યા નહિં ને આંખ્યો વીંચી સુઈ ગયા ત્યારે સહુએ એમ માન્યું કે હમણાં જાગીને દર્શન દેશે. પણ ઘણો વખત ગયો તો પણ મહારાજે દર્શન દીધાં નહિં તેથી બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા કે, "સહુ આંહી આપણે બેસીને કીર્તન બોલીએ." એમ કહી સ્વામી કીર્તન નવું રચી બોલ્યા ને સંતો ઝીલવા લાગ્યા.

ગરબી ૧

પહેર્યા ધોતીઆં સુંદર સુખદેણ છે. રંગીલાકાન,
અંગે ઉઘાડા એ તો કોણ છે? રંગીલાકાન. ૧

+ ઉપર કીર્તનોની હકીકત ચોથા પ્રકરણમાં આવી ગયેલ છે પરંતુ પાઠાંતર હોવાથી આંહી આપેલ છે.

સહજાનંદસ્વામી એનું નામ છે–રંગીલાકાન
ગઢડું તે અક્ષર ધામ છે–રંગીલાકાન ૨
લાડુબા પાંચુબા ઘેર શામ છે,–રંગીલાકાન,
કાઠીઉંના વચ્ચે ઘનશ્યામ છે. રંગીલાકાન. ૩
સંત હરિજનના સુખ ધામ છે, રંગીલાકાન,
બ્રહ્માનંદ કહે ધુતાગ્યાં ઘણાં ગામ છે, રંગીલાકાન. ૪

ઉપરનું પદ ગાઇ રહ્યા પછી મહારાજ મંદમંદ હસતા હસતા બહાર આવ્યા અને બોલ્યા કે "બ્રહ્મમુનિ ! તમોએ સંત સાધુ સર્વેએ ભેળા મળી કીર્તન તો બહુજ સારાં કર્યાં હો !"

ગરબી ૨

ડોશીને શિદ લાવ્યા હરિજી, ડોશીને શિદ લાવ્યા રે,
બાર વરસના લાલજી. તમે ડોશીને શિદ લાવ્યા રે. ટેક
માથું જાણે ફાડકુંને, પાપણ નીચાં, આવ્યાં રે,
અતર, દખણ, નેણાં ચાલે, નાકે પાણી લાવ્યાં રે. બાર ૧
ફાંફાં બોલે ને ફોફળ ચાવે, હાથ લકડીઆં ઝાલેરે.
ઘુંટણ ઉપરે હાથ મેલીને એવડ બેવડ હાલે રે. બાર ૨
ધન્ય જશોદા માવડી, અણશોભતાં લાવ્યાં વવારાંરે,
સો વરસનાં લેરખડી, તમે કયાં હતાં ? કુંવારાં રે. બાર ૩
બ્રહ્માનંદ કહે કાનો પરણ્યા, તેનાં ભાગ્ય ઉઘડીયાં રે,
લાડકવાયા લાલજી ને, જોતાં એવાં જડીયારે. બાર ૪

ઉપરના બીજા પદનો કાંઇ ઇતિહાસ મળેલ નથી. + તેમજ બ્રહ્માનંદ કાવ્યમાં જોતાં પણ આ પદો (બન્ને) તેમાં મળતાં નથી. શ્રીજી લીળાના પદો, એ નામની ભુજની છાપેલી જુની પ્રતમાંથી પાને ૪૯ થી લખેલ છે નીચે એક દોહો પાને ૯૫ ઉપર છે, તે પણ આ નીચે આપેલ છે.

તિર્થ કરે ફળ એક મળે, સંત મળે ફળ ચાર,
સદ્ગુરૂ મળે ફળ અનેક મળે, ને પ્રભુ મળે ભવપાર.

× આ પદનો ઇતિહાસ કોઇના જાણવામાં હોય તો લખી મોકલાવશો.

[૯] અક્ષર મૂર્તિ શ્રી ગુણાતીતાનંદસ્વામીની વાતોમાંથી તથા કંઠસ્થ સાંભળેલી વાતો (૫)

(૧) કાલાવડના સુતાર પ્રેમજી રાઘવજી કે જેને અક્ષરમૂર્તિ સદ્‌ગુરૂ શ્રીગુણાતીતાનંદસ્વામીએ વર્તમાન ધરાવી વાંસો થાબડીને કહેલ કે, "કાલાવડમાં આ ઘોળો વડ" કાલાવડએ શ્રી ગુણાતીતાનંદસ્વામીનું મોસાળ હોવાથી ત્યાં સ્વામીના નાના સુખદેવ દવે સદ્‌ગુરૂ રામાનંદસ્વામીની આજ્ઞાથી લતીપરથી રહેવા આવેલા અને ત્યાં સ્વામી નાની ઉંમરમાં ખૂબ રહેલા અને રમેલા શીતળાના દહેરાના વડલા ઉપર ચડી ઓળકોળાંબો રમતા ને ઘોળાવડી નદીમાં ન્હાતા. નાનપણની એ વાતો બધી સ્વામીએ પ્રેમજી ભગતને કહેલી હતી. એ પ્રેમજી ભગત કહેતા કે. સ્વામીને સદ્‌ગુરૂ શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીના કીર્તનો સવાસો ઉપર કંઠે હતાં અને એવા સરસ રાગઢાળથી ગાતા કે, માણસો સાંભળીને સ્થિર થઇ જતાં. તેમ જ બ્રહ્મ-વિલાસ આખો કંઠે હતો ને વાતું કરતાં તેમાંથી છપય, છંદો બોલતા; ને બ્રહ્માનંદસ્વામીના કવિપણાની વાતું બહુ જ કરતા; ને બ્રહ્માનંદસ્વામીનું કોઈ નવું કીર્તન સાંભળે તો લખાવી લેતા ને કહેતા કે "મારી આગળ બ્રહ્મવિલાસ પુરો લખેલો છે, પણ બ્રહ્માનંદસ્વામીના કીર્તનો પુંરાં લખેલા નથી. સ્વામી મુળીનું મંદિર ચણાવવા ગયા ને ત્યાંજ અક્ષરનિવાસી થતાં એ કીર્તનો લખવાં રહી ગયાં. શ્રીજી મહારાજનો વર છે કે, બ્રહ્માનંદસ્વામીનાં સો કીર્તનો રોજ ગાય તેને શ્રીજી મહારાજ પ્રત્યક્ષ દર્શન દીએ, "એમ સ્વામીને બ્રહ્માનંદસ્વામી સાથે ગુરૂભાવ હતો તેમના મંડળમાં બાર વરસ રહ્યાનું સ્વામી કહેતા.

(૨) શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીનું નામ લાડુદાનજી હતું ને તેમને પેરામણી બહુજ આવતી; અને સોનાનાં સાંકળાં. કડાં ડોકનો હાર વગેરે ઘરેણાં પેરતા પણ મહારાજ મળ્યા ત્યારે જાણ્યું કે, આ ચમત્કારી છે! પછી મહારાજે કહ્યું કે, "કવિરાજ લાડુદાનજી! આ દાદાખાચરનાં બેનો ગરાસીયાં છે: ને સાસરે જતાં નથી, ઘરેણાં કે સારાં લુગડાં પેરતાં નથી. અને સારૂં સારૂં ખાતાં પણ નથી, તેથી અમારી અપકીર્તિ થાય છે. માટે તમો સમજાવો તો ઠીક. પછી લાડુ ગઢવી ત્યાં ગયા ને ઉપદેશ કરવા લાગ્યા કે મહારાજે મને મોકલ્યો છે અને કહ્યું છે કે,વ્હેવારની રીત પ્રમાણે વરતો, અને

×એ સુખદેવ દવેના (જ્યાં સ્વામીશ્રી રહેતા તે) પ્રસાદીના મકાનોમાંજ અત્યારે કાલાવડમાં મંદિર છે અને પ્રસાદીના પૂજેલા મહાદેવ મંદિરમાં છે.

મહારાજનું સારૂં દેખાય, તેમ કરો. માટે ખાવું પીવું. સારાં સારાં લુગડાં ઘરેણાં ઓઢવાં પેરવાં, ને કયાંઇ જવું આવવું. એમ ઉપદેશ કર્યો. ત્યારે લાડુબા કહે કે," હવે તમો કહી રહ્યા ? જરા અમારૂં સાંભળો. પછી તમે કહેશો તેમ કરશું. એમ કહીને કહેવા લાગ્યાં કે, અમો ગરાસીયાં, વળી રૂપાળાં, ને જ્યારે સારાં વસ્ત્રો અને ઘરેણાં પહેરી બહાર નિસરીએ, ત્યારે પુરુષની વૃતિ અમારામાં તણાય. તે પાપ કોને લાગે ? તે પાપ જોનારને લાગે કાં અમને લાગે માટે જો તે પાપ તમે લેતા હો, તો ચાલો તમે કહો તેમ કરીએ અને આ દેહ તો વિષ્ટાનો છે; હાડ, માંસ ને લોહીથી ભરેલો છે એમ સાંખ્યની તો વાતો કરી' કે કવિરાજ લાડુદાનજીને તો ઉલટી થવા જેવું થયું. વળી પાછાં કહેવા લાગ્યાં કે, 'તમે રૂપાળા છો ને સોનાના દાગીના વસ્ત્ર અલંકાર પહેર્યાં છે, તેથી સ્ત્રીયુંની વૃતિ તમારામાં તણાય, એટલે તેને કે તમને પાપ લાગે પણ જો ન પહેર્યા હોય તો કોઇની વૃત્તિ તણાય નહિ ને પાપ પણ લાગે નહિ.' તે સાંભળી લાડુ ગઢવીને એમ થયું કે, આ તો મને ઉપદેશ દેવાને બદલે ઉપદેશ લેવા મોકલ્યો છે. પછી મહારાજ પાસે ગયા; ને ઘરેણાં કાઢીને ઢગલો કર્યો ને ત્યાગી થયા. (પ્રકરણ ૯-૫૬)

(૩) શ્રીજી મહારાજ પ્રથમ જીવાખાચરને ઘેર પધાર્યા, હતા, એક દિવસે જીવુબા લાડુબા મહારાજને નદીએ આવ્યાના સમાચાર સાંભળીને પાણી ભરવા ગયાંને સાથે બાઇનાં લુગડાં બેડામાં ઘાલીને લેતાં ગયાં ને મહારાજને પહેરાવીને સાથે સાથે દરબારમાં આવ્યાં. ત્યારે એભલખાચરે પુછ્યું "જીવુબા ! આ કોણ છે ?" તો કહે, એ તો કાળુ તરવાડીની ધીની ધી, પ્રભુ ભજવા આવી છે. તે ઉપર બ્રહ્માનંદસ્વામીએ પહેર્યો ઘાઘરીયો ઘેરાળો, રે, નાથ બન્યા છે નાજુકડી, એ કીર્તન કર્યું. પ્રકરણ ૯-૨૦૨)

(૪) "નવલ પ્રીતમ ગતિ કો લખે તેરીયા." એ પદ વિષે જુનાગઢ મંદિરના શ્રી જાગાભકતના શિષ્ય રણછોડ ભકત વાત કરતા કે, એક વખતે શ્રીજી મહારાજ માણાવદર પધાર્યા હતા' ત્યારે સમી સાંજે શ્રી મુળજી બ્રહ્મચારીને અને શ્રી મુંકતાનંદસ્વામીને શ્રીજી કહે કે, "અમારે જંગલ જવાની બહુ ઉતાવળ છે, તે સાથે ચાલો." તેથી મહારાજ તે બંનેની સાથે નદીના પટમાં ચાલ્યા. થોડેક ગયા એટલે મહારાજ કહે કે, "તમે ધોતીયું છેડો પકડીને આડું ઝાલી રાખો અને મોં અવળું (બીજી તરફ) રાખીને ઉભા રહો. અમારે ઝાડે બેસવું છે." તેથી તે બંન્ને ધોતીઉં આડું ઝાલીને ઉભા રહ્યા, એટલે મહારાજના હાથાં લોટો પાણીનો ભરેલો હતો તે ત્યાંજ મેલીને પોતે એક જ ધોતીઆભર અધું ધોતીઉં ઓઢી છાનામુના હળવે પગલે ચાલીને મેઘપર પહોંચ્યા, ત્યાં

ભાટ સાંખ્ય યોગીબાઇ લાડુબાઇ અને તેના દીકરી રૂકમાઇ ને ધીરે જઇને "ભજલે સીતારામ ! માઈ, કુછ ખાનેકા દો' એમ કહીને રૂકમાઈની છેક પાસે જઇને (નજીક જઇને) ઉભા રહ્યા એટલે રૂકમાઈ આઘાં ખસીને તેની મા લાડુને કહેવા લાગી કે, 'આ બાવો તો કયાંક ઉપવાસ પડાવશે.' એ સાંભળી લાડુબાઇ બહાર આવ્યાં અને અને કાંઈક બોલવા જતાં હતાં, ત્યાંજ શ્રીજી કહ્યું કે, 'કેમ, મને ન ઓળખ્યો ?' પછી ઘરમાં પધરાવ્યા. ત્યારે શ્રીજી મહારાજે કહ્યું કે, 'અમને ખુબ ભુખ લાગી છે તેથી જે હોય તે આપો. પછી ટાઢું ધાન અને છાશ જમ્યા, અને બોલ્યા જે, 'તમે અમારા દર્શનની ઝંખના રાખતાં હતાં, તેથી તમને દર્શન દેવાને આવ્યા છીએ, પણ બહાર કોઇને કહેશો નહિ.' આ તરફ માણાવદરમાં મુળજી બ્રહ્મચારી ને મુકતાનંદસ્વામી અરધો પોણો કલાક ઉભા રહીને થાકયા; એટલે પાછું વાળીને જોયું તો શ્રીજી મહારાજને દીઠા નહિ ને લોટો પડેલો જોયો. તે લઇને તેઓ ગામમાં આવ્યા ને ખુબ ખબર કઢાવતાં શ્રીજી મહારાજ મેઘપુર છે, એવી જાણ થતાં સૌ મેઘપુર ગયા. ત્યાંથી સૌ મહારાજ સાથે ગઢપુર ગયા ને ત્યાં શ્રીજી મહારાજે બાશ્રી લાડુબાનો થાળ જમતાં જમતાં મેઘપુરના ધાનનાં વખાણ કર્યા, એ હકીકતને સાંભળીને બ્રહ્માનંદસ્વામીએ 'નવલ પ્રીતમ ગતિ કો લખે તેરીયાં, એ પદ રચીને ગાયું. આ કીર્તન શ્રી ગુણાતીતાનંદસ્વામી ઘણીવાર બોલતા.

એક વખત સં. ૧૯૧૩ની સાલમાં અક્ષરમુર્તિ શ્રી ગુણાતીતાનંદસ્વામી મુળી પધારેલા ત્યારે સ્વામીએ સભામાં ખૂબ વાર્તા કરીને સહુને રાજી કરી દીધા. તેથી મહંતશ્રી તદરૂપાનંદસ્વામીએ કહ્યું કે, 'મારે તમને રાજી કરવા છે, તો હું શું કરૂં ? 'ત્યારે શ્રી ગુણાતીતાનંદસ્વામી બોલ્યા જે, 'અમને રાજી કરવા હોય તો સદગુરૂ શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીના કીર્તનનો એક ચોપડો આપો.' તેથી તદરૂપાનંદસ્વામીએ મંદિરના કોઠારમાંથી શ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામીના કાવ્યનો હસ્ત લિખિત એક મોટો ચોપડો આપ્યો હતો જુનાગઢ મંદિરમાં એમાંથી ઉત્સવ પદો ગાઇને ઓચ્છવ કરતા અને નાગરમંડળે સારાં સારાં કીર્તનો કંઠસ્થ કર્યાં હતાં.

(શ્રી જાગા ભકત)

ઇતિ શ્રીપાર્ષદ કેસરભક્ત વિરચિતે શ્રી બ્રહ્મસંહિતા મધ્યે પ્રકરણ છઠે ધ. ધુ. શ્રી અયોધ્યાપ્રસાદજી મહારાજ સદ્‌ગુરૂશ્રી દેવાનંદ સ્વામી સંવાદે વાર્તા પ્રકરણે ચતુર્થો અધ્યાયઃ સમાપ્તઃ ॥૪॥

॥ શ્રીજી ॥

અધ્યાય ૫ પાંચમો

સ્વામી શ્રીજી સાથે વડોદરામાં

(૧૦) શ્રી સ્વામિનારાયણ ચરિત્રચિંતામણિ
પ્રકરણ ૩ અધ્યાય ૬ (૧)

(૧) શ્રીજી મહારાજ શ્રીમંત ગાયકવાડ સરકાર સાથે સ્વારીમાં તમામ શહેરમાં ફરી સહુને દર્શન આપી અલૌકિક ચરચાઓ બતાવી છાવણીમાં છેક સાંજે પધાર્યા અને સરકાર તેના મહેલમાં ગયા શ્રીજી સંધ્યા આરતી કરી સ્નાન કરી જમવા પધાર્યા. ત્યાં સરકારના મહેલમાંથી સેંકડો 'જાસુદો'ના બંદોબસ્તથી અને અનેક મશાલોના પ્રકાશ સાથે સેંકડો બ્રાહ્મણો પવિત્રપણે આગળ જળનો છંટકાવો કરતા કરતા મોટા મોટા સોનાના 'ટાટ'માં ભક્ષ્ય, ભોજ્ય, લેહ્ય, ચોસ્ય, એ ચાર પ્રકારનાં વિવિધ પકવાનો ભરી માથે રેશમી રૂમાલો ઢાંકી, શ્રીજીને નમસ્કાર કરીને તંબુમાં મેલ્યા. શ્રીજીએ રૂમાલો ઉપડાવી 'દૃષ્ટિપ્રસાદી' કરી પોતાના પરમ ભક્તો કાઠી, રજપુત આદિક ગીરાશીયા ભક્તોને, તે થાળો આપી તેઓને જમવાની આજ્ઞા કરી દિવસમાં ત્રણત્રણ વખત જમનારા કાઠીઓ તો આખા દિવસના ભુખ્યા હતા, તેથી તેઓ માત્ર આજ્ઞાની વાટજ જોઇને બેસી રહ્યા હતા. તેથી તે થાળો એજ બ્રાહ્મણો પાસે તેઓના તંબુઓમાં મંગાવી એ સોનાના 'ટાટો'માં પીરસેલાં વિવિધ પકવાનો જમવા લાગ્યા.

શ્રીજી રાત્રી ભોજન કરી પોતાના મખમલના તંબુમાં સોનાના સિંહાસને આવી બીરાજ્યા, ત્યાં સંતો પાર્ષદો વગેરે (રાત્રી ભોજન કરી) મંડળ પણ આવી બેઠું, તે વખતે સદ્‌ગુરુ શ્રી મુક્તાનંદ સ્વામી બે હાથ જોડીને બોલ્યા કે,"મહારાજ, આજ તો મોટો અદ્‌ભુત મહોત્સવ થયો. આપશ્રીએ કૃપા દૃષ્ટિ વડે વડોદરા શહેરમાં અદ્‌ભુત ચમત્કારો બતાવી દિગ્વિજય કરતાં, સર્વે સ્થળે જય જયકાર થઇ ગયો; આજની શોભા અને આજનું સુખ તો "ન ભુતો ન ભવિષ્યતિ" એવું થયું છે. એ સાંભળી શ્રી હરિના પરમ સખા સદ્‌ગુરુશ્રી બ્રહ્માનંદસ્વામી પણ બે હાથ જોડી બોલ્યા કે, "મહારાજ ! મુક્તાનંદ સ્વામી સત્ય કહે છે. આ કાઠી સખાઓને તો દિવસમાં ચાર ચાર વખત આહુતિ જોઇએ; તેથી તેઓને આજનીભુખ પણ ન ભૂતો ન ભવિષ્યતિ",થઇ. કેમ સુરાખાચર ?" સુરોખાચર કહે કે, સ્વામી ! એ તમારીસંસ્કૃત બોલી તમે જાણો, ભા; પણ મારી એક પાકૃત સાખી સાંભળો

સાખી

હૈયે આંખ્યેં અમૃત ઢળીયાં, અને અમૃત ઉદીયા મેહ;
અક્ષર સમ સુખ જીવનેં, (પણ) ભૂખે દુર્બળ દેહ.

એ સાખી સાંભળી શ્રીજી મહારાજ ખૂબ હસ્યા. ત્યારે બ્રહ્માનંદસ્વામી બોલ્યા જે, તમારે તો કોઇ દિવસ દીઠેલાં નહિં, તેવા અતિ ઉત્તમ તેજાના વાળાં સ્વાદિષ્ટ સેંકડો જાતના ભોજનો સોનાના થાળમાં ગાયકવાડ સરકારે મોકલેલાં, તે જમવાને મળ્યાં; તેથી તમે તેમાંથી કાંઇ બાકી નહિ મેલ્યું હોય ? સુરોખાચર "કહે કે સ્વામી ! આ શ્રી હરિની બાકથી એ થાળો ડાલા બાકી રહેવા દીધા છે, બાકી તો અમારા કાઠીકુળની રીત પ્રમાણે એ સોનાના થાળ લીધા વિના મેલીએ ખરા ? અમારા બાપદાદાએ સોનાના આવડા મોટા થાળ નજરે પણદીઠા નથી. તે આ મહાપ્રભુના પ્રતાપે અમને તેમાં જમવાંનું મળ્યું તો પછી સીદ બાકી રાખીએ? શ્રીહરિએ કૃપા કરીને આપ્યું: અને અમે અમારી કેડે બાંધીલી ભેડો ઢીલી કરીને ખૂબ ખાધું. એ બધાય થાળોમાં એક મોટો બે ગજીઓ થાળ (ઓરસ ચોરસ બબે ગજનો) છત્રીસ ખાનાંવાળો અને બત્રીસ સોનાનાં ગંજીઆ વાટકાઓ ભરેલો થાળ તો મેં એકલાએજ મારા તરફ મેં ખેંચી લીધો ખરો; પણ તેમાંતો અનેક જાતના ભોજનો જોઇ હું તો